NobonyadOnline NobonyadOnline
NobonyadOnline.ir

سه شنبه ۲۶ آبان ۱۴۰۵
سال اول ■ شماره ۱۸۸
۸ صفحه ■ ۱۰۰۰۰ تومان

نوبنیاد

روزنامه سراسری صبح ایران

نگرانی‌ها از خلا حذف شرط اجتهاد

وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی ایران

مطابق گزارش مرکز پژوهش های مجلس، براساس مفاد این طرح، بند یک ماده واحده قانون تعیین شرایط انتصاب وزیر اطلاعات - که داشتن تحصیلات در حد اجتهاد را الزام می‌کرد — به طور کامل حذف می‌شود. در مقابل، برای جبران این تغییر، احکام مواد ۵ و ۶ قانون تشکیل وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح (مصوب ۲۸ مرداد ۱۳۶۸) در قالب ماده «۹ مکرر» به قانون تأسیس وزارت اطلاعات الحاق می‌گردد تا دو سازمان «حفاظت و اطلاعات» و «عقیدتی - سیاسی» با سلسله‌مراتب مستقل در وزارت اطلاعات تشکیل شوند و رؤسای آن‌ها با حکم مقام معظم رهبری منصوب گردند.

۲

«نوبنیاد» از مواضع خطرناک وزیر امور خارجه در قبال دشمن گزارش می‌دهد

توهم صلح دو روزه

۷

از پیگیری ۴۰ ساله برای رون آراد تا بی خبری از اسرا

پدرام حسینی
روزنامه‌نگار

گزارش اخیر نیویورک تایمز درباره سرنوشت سردار علیرضا عسگری، فرمانده سابق سپاه و معاون پیشین وزیر دفاع، ابعاد تازه‌ای از پرونده رون آراد و عملیات طولانی مدت اسرائیل برای کشف سرنوشت خلبان مفقودشده خود آشکار کرده است. براساس این گزارش، موساد در سال ۲۰۰۷ سردار عسگری را در ترکیه ربود و پس از بازجویی و ناکامی در دستیابی به اطلاعاتی درباره آراد، او را به شهادت رساند. همچنین از ربایش سردار دیگری به نام عبدالله صابری در سال ۲۰۲۱ در دمشق با هدف مشابه خبر داده شده است.

متن کامل در صفحه ۷

عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس؛

تفاهم‌نامه اسلام‌آباد از برجام هم بدتر بود

۲

پزشکیان می‌گوید همچنان در پی یافتن راه‌حل مشکلات در میان کتاب‌ها است

دولت در ایستگاه کتاب‌درمانی

۳

بین الملل | صفحه ۶

اعلان جنگ آل خلیفه به شیعیان

دادگاه بحرین با صدور احکام حبس ابد برای ده‌ها روحانی و عالم شیعه، سیاست امنیتی آل خلیفه در قبال مردم این کشور را به کانون انتقادها کشاند. در پرونده‌ای که نهادهای حقوق بشری از شکنجه و اعترافات اجباری در آن سخن می‌گویند، ۶۴ نفر به حبس ابد و پنج نفر دیگر به ۱۵ سال زندان محکوم شده‌اند.

اقتصادی | صفحه ۵

کارگران چشم‌انتظار وعده ترمیم دستمزد

افزایش ۶۰ درصدی حداقل دستمزد کارگران در سال ۱۴۰۵ نیز نتوانست مانع عقب‌ماندن درآمد خانوارهای کارگری از هزینه‌های زندگی شود؛ به‌طوری‌که تورم نقطه‌به‌نقطه در مهرماه به ۸۸.۷ درصد و تورم گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات به ۱۱۳.۴ درصد رسید.

خبر کوتاه

سردار موسوی: با تکاپوی شهید تهرانی مقدم به رسیدن وقت نماز واقف می‌شدیم

روز گذشته، سردار سید مجید موسوی، فرمانده هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در پیامی خطاب به چهارمین اجلاسیه نماز اظهار کرد: نماز، یکی از جلوه‌های زیبای عبودیت الهی و نمایش ارتباط عاشقانه مخلوق کمال یافته با خالق هستی است. وی ضمن بیان نکاتی از تاثیرات نماز بر مسیر بندگی، گفت: . مصداق چنین رفتار عاشقانه‌ای، شهید سرفراز، سردار حاج حسن تهرانی مقدم بود که با برانگیختگی و تکاپوی او می توانستیم به رسیدن وقت نماز واقف شویم. و چه زیبا بود که در ادای شکر الهی، در هر فعالیت موفق عملیاتی و تحقیقاتی، نماز در هر شرایط، صعب و سخت شاخصه ابراز سپاس او به درگاه باری تعالی بود. برای رمزگشایی موفقیت‌های انسان‌های بزرگی همچون او که دستاوردهای کم نظیری را برای ما به ارمغان گذاشتند، باید ورودی به ابعاد شخصیت عبادی آن‌ها نمود و راه‌های میان‌بُر رستگاری را در سیره آن‌ها جست‌وجو کرد.

یک فروند پهپاد MQM-۱۷۰ آمریکایی به‌صورت سالم بر زمین نشانده شد

روابط عمومی نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام کرد: صبح روز گذشته، یک فروند پهپاد MQM-۱۷۰ متعلق به ارتش متجاوز آمریکا، طی یک عملیات موفق جنگ الکترونیک، به‌صورت سالم بر زمین نشانده شد. این چهارمین پهپاد از این نوع است که به دست فرماندهی جنگ الکترونیک و پهپاد نیروی دریایی سپاه و هشتمین پهپادی است که توسط پدافند سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در محدوده تنگه هرمز، به‌صورت سالم شکار شده است. این پهپاد که با هدف ردیابی و شناسایی سامانه‌های پدافندی و جنگ الکترونیک در این محدوده فعالیت می کرد، در جنوب جزیره قشم هدف یک تهاجم الکترونیکی موفق از سوی رزمندگان نیروی دریایی سپاه قرار گرفت و پس از به‌دست گیری کنترل هدایت آن، به‌صورت سالم بر زمین نشانده شد.

یوسفی: با صرف مذاکره سایه جنگ از کشور دور نمی‌شود

نماینده مردم اهواز در مجلس با تأکید بر اینکه مقاومت و ایستادگی نقش اصلی را در دور کردن سایه جنگ از کشور دارند، اظهار کرد: باید بدانیم آنچه سایه جنگ را از سر کشور ما دور می کند، مذاکره به‌تنهایی نیست، بلکه ایستادگی و مقاومت است. البته ما به مسئولان کشور اعتماد داریم. وی افزود: مذاکره یکی از روش‌های رسیدن به هدف و دستیابی به اقتدار و عزت است، اما نباید تصور کنیم که می‌توان تمام موضوعات مربوط به استقلال، هویت ملی و امنیت پایدار کشور را به مذاکره گره زد. تجربه نشان داده است که چنین رویکردی به تضعیف و تجزیه کشور منجر خواهد شد.

حقانی: ظرفیت تنگه هرمز می‌تواند به تحریم‌ها پایان دهد

رئیس پژوهشکده تاریخ معاصر با بیان اینکه ایران در دوران قاجار و پهلوی، به دلیل وابستگی یا استیصال، در برابر خواسته‌ها و تحکم قدرت‌های خارجی تسلیم می شد؛ اما در ۴۷ سال گذشته توانسته است در برابر تهاجمات و تحمیل‌های آنان مقاومت کند. اظهار کرد: با استمرار مقاومت تاریخی ملت ایران می‌توان وارد دوران جدیدی شد و جایگاه متناسب با ظرفیت و اقتدار کشور را در جهان به دست آورد. ایران با کنترل این تنگه و استفاده درست از این ظرفیت می‌تواند به تحریم‌ها و زیاده‌خواهی‌ها پایان دهد. در صورت انجام گفت‌وگو نیز طرف مقابل باید شرایط ایران را بپذیرد و به آن تمکین کند؛ چراکه غرب، به‌زعم وی، جز زبان زور و اقتدار را نمی‌فهمد و حتی گفت‌وگو با آن نیز تنها از موضع اقتدار امکان‌پذیر است.

مرکز پژوهش‌های مجلس: ساختار جدید وزارت اطلاعات باید ضمانت‌های فقهی - ساختاری داشته باشد

نگرانی‌ها از خلا حذف شرط اجتهاد

روز یکشنبه ۲۴ آبان، در جلسه علنی مجلس، رسیدگی به فوریت بررسی طرح حذف شرط اجتهاد برای وزیر اطلاعات، در دستورکار نمایندگان قرار گرفت. موضوعی که با نظرات ضد و نقیض نمایندگان درباره ابعاد حقوقی، فقهی و سیاسی آن همراه بود. براساس جزئیات منتشرشده از این طرح، پیشنهاد شده است در صورت حذف شرط اجتهاد، دو مجموعه جدید با عنوان «سازمان حفاظت اطلاعات» و «سازمان عقیدتی سیاسی وزارت اطلاعات» در ساختار این وزارتخانه تشکیل شوند و روسای این دو سازمان با حکم رهبر انقلاب منصوب شوند. هدف اعلام‌شده از این پیشنهاد، جبران خلا احتمالی ناشی از حذف شرط اجتهاد و فراهم کردن امکان انتخاب گزینه‌های بیشتر برای وزارت اطلاعات عنوان شده است. با این حال نسبت به این طرح و تغایر آن با قانون اساسی همچنان ابهاماتی مطرح است.

جعفر کاظمی
روزنامه‌نگار

روز گذشته، جلیل محبی، معاون پژوهش‌های حقوقی و سیاسی مرکز پژوهش‌های مجلس، در گزارشی تفصیلی که در مرکز پژوهش‌های مجلس تهیه شد، به بررسی این طرح و تغایر صریح آن با قانون اساسی پرداخت. این گزارش در کانال شخصی محبی منتشر شده است. در این گزارش به تغییراتی که این طرح در شرایط انتصاب و ساختار اداری ایجاد می کند، اشاره شده است. بویژه که «طرح پیشنهادی دوره دوازدهم مجلس، اصلاح دو قانون مصوب سال ۱۳۶۲ را هدف قرار داده است؛ «قانون تأسیس وزارت اطلاعات» مصوب ۳ شهریور ۱۳۶۲ و «قانون تعیین ضوابط و شرایط انتصاب وزیر اطلاعات» مصوب ۲۹ اردیبهشت ۱۳۶۲.»

مطابق گزارش معاون پژوهش‌های حقوقی و سیاسی مرکز پژوهش های مجلس، براساس مفاد این طرح، بند یک ماده واحده قانون تعیین شرایط انتصاب وزیر اطلاعات - که داشتن تحصیلات در حد اجتهاد را الزام می کرد — به طور کامل حذف می‌شود. در مقابل، برای جبران این تغییر، احکام مواد ۵ و ۶ قانون تشکیل وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح (مصوب ۲۸ مرداد ۱۳۶۸) در قالب ماده «۹ مکرر» به قانون تأسیس وزارت اطلاعات الحاق می گردد تا دو سازمان «حفاظت و اطلاعات» و «عقیدتی - سیاسی» با سلسله مراتب مستقل در وزارت اطلاعات تشکیل شوند و رؤسای آن‌ها با حکم مقام معظم رهبری منصوب گردند.

گفتنی است که محوری‌ترین نقد معاون پژوهش‌های حقوقی و سیاسی مرکز پژوهش های مجلس به این طرح، نادیده گرفتن ماهیت ویژه و متکثر فعالیت‌های وزارت اطلاعات است. چراکه برخلاف سایر دستگاه‌های اجرایی یا خدماتی که تماس آن‌ها با حقوق شرعی اشخاص جنبه عرضی و استثنایی دارد، تصمیمات در دستگاه اطلاعاتی به طور مستمر و متعارف با جان، آبرو، حریم خصوصی و حقوق اساسی اشخاص در تماس است. در این گزارش آمده است: بر اساس اصول بیست‌ودوم، بیست‌وپنجم، سی‌ودوم و سی‌وهفتم قانون اساسی، حیثیت، جان، مال، مسکن و ارتباطات مخابراتی افراد از تعرض مصون است مگر به حکم مستقیم قانون. در فعالیت‌های اطلاعاتی، تشخیص مرز دقیق میان «امنیت ملی» و «حرمت شرعی تجسس» یا «صیانت از دماء و اعراض»، نیازمند صلاحیت تخصصی در استنباط احکام الهی است.

بنابراین مرکز پژوهش‌های مجلس تاکید دارد که شرط اجتهاد برای وزیر اطلاعات، یک تضمین فقهی - ساختاری برای جلوگیری از احکام و اقدامات مجرمانه یا خلاف شرع است. بدون وجود شخص مجتهد در رأس دستگاه اطلاعاتی، خطر صدور دستورات فاقد مشروعیت شرعی و نفوذ سلیقه‌های شخصی یا جناحی در اتخاذ تصمیمات امنیتی به شدت افزایش می‌یابد. یکی دیگر از ایرادات بنیادی احصاشده، پیشنهاد ایجاد سازمان‌های حفاظت و اطلاعات و عقیدتی - سیاسی با انتصاب رؤسا توسط مقام معظم رهبری است. اگرچه این الگو در نیروهای مسلح براساس اصل ۱۱۰ قانون اساسی اجرا می‌شود، اما تسری مستقیم آن به وزارت اطلاعات با دو چالش حقوقی عمده مواجه است:

۱. عدم مطابقت ساختار وزارتخانه با الگوی سازمان‌های نظامی: وزارت اطلاعات یک نهاد اجرایی زیر نظر رئیس جمهور و پاسخگو در برابر مجلس شورای اسلامی است (اصول ۱۳۴ و ۱۳۷ قانون اساسی).

۲. ایجاد خط موازیکاری و ابهام در مسئولیت: تمرکز مسئولیت در وزارت اطلاعات بر عهده وزیر است. تفکیک این وظایف حیاتی و واگذاری آن به سازمان‌هایی خارج از اختیارات اجرایی و نظارتی وزیر، پاسخگویی وزیر در برابر مجلس را دچار اختلال شدید می کند.

مرکز پژوهش‌های مجلس در بخش دیگری از گزارش، ادعای طراحان مبنی بر «محدودیت دائمی در یافتن شخصیت‌های مجتهد برای پست وزارت» را مورد بررسی کارشناسی قرار داده و رد کرده است. کارشناسان مجلس یادآور شده‌اند که در طول چهار دهه گذشته، شخصیت‌های متعدد حوزوی و مجتهد در مسئولیت‌های مختلف امنیتی، قضایی و تقنینی حضور داشته‌اند و مشکل اصلی، نه فقدان مجتهدین واجد شرایط، بلکه لزوم هماهنگی‌های مدیریتی و ارتقای مکانیزم‌های تصمیم‌گیری است. علاوه براین، حل چالش‌های ناظر بر مهلت‌های قانونی سرپرستی در شرایط بحرانی، نیازمند راهکارهای قانونی موقت یا تدابیر مجمع تشخیص مصلحت نظام است، نه تغییر ساختار دائمی و حذف صریح شروط فقهی مصرح در قوانین بنیادین کشور.

در جمع بندی گزارش کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس، تأکید شده است که طرح پیشنهادی اصلاح قانون تأسیس وزارت اطلاعات نه تنها اهداف مدنظر طراحان را برآورده نمی‌سازد، بلکه اختلالات حقوقی، فقهی و ساختاری عمیقی در دستگاه امنیت ملی کشور ایجاد می کند. از این رو، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به طور صریح و رسمی، رد کلیات طرح را به نمایندگان مجلس شورای اسلامی پیشنهاد داده و خواستار حفظ شرط اجتهاد و یکپارچگی مسئولیت وزیر در وزارت اطلاعات شده است.

سیاسی

نبویان: تفاهم‌نامه اسلام‌آباد از برجام هم بدتر بود

روز گذشته، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس در نشست «مذاکره با آمریکا ، منفعت یا ضرر» با بیان اینکه در نسخه قبلی تفاهم‌نامه تعهد دادیم که بمب اتم تولید نکنیم و در نسخه جدید تعهد دادیم که نه تولید کنیم نه خریداری کنیم! اظهار کرد: ما پذیرفته‌ایم که اصل وجود یا عدم وجود غنی‌سازی در جمهوری اسلامی ایران به رضایت آمریکا مشروط شود. یعنی اگر آمریکا رضایت بدهد، غنی‌سازی انجام شود و اگر رضایت ندهد، چه اتفاقی خواهد افتاد؟ نبویان در همین‌باره در خصوص فواید صنعت هسته‌ای و پیامدهای تعهداتی که در تفاهم‌نامه داده شده بود، گفت: ما با کمبود برق مواجه هستیم و اکنون در حال ساخت یک نیروگاه هزار مگاواتی هستیم. برای تأمین نیاز کشور باید تولید برق هسته‌ای را گسترش دهیم. آیا این موضوع هم باید به رضایت آمریکا وابسته باشد؟ حتی در حوزه پزشکی، زمانی که برای تصویربرداری به مراکز درمانی مراجعه می‌کنیم، با کاربرد فناوری هسته‌ای مواجه هستیم. کاربرد این فناوری به یکی دو مورد محدود نمی‌شود؛ در صنایع نفت، از جمله برای کشف مخازن نفتی و شناسایی ترکیدگی خطوط لوله، نیز از فناوری هسته‌ای استفاده می‌شود. در حوزه صنایع پیشرفته نیز، تولید زیرکونیوم با فناوری هسته‌ای اهمیت دارد؛ ماده‌ای که در صنایع هوافضا و ساخت هواپیما کاربرد دارد. با این حال، ما همه این نیازها و کاربردها را به رضایت آمریکا مشروط کرده‌ایم. آیا این به معنای آن نیست که ما به مستعمره آمریکا تبدیل شده‌ایم و حتی برای تأمین نیازهای اساسی خود نیز باید از این کشور اجازه بگیریم؟ وضعیت از برجام هم بدتر شده است؛ چراکه در برجام، دست‌کم اصل غنی‌سازی را به این شکل به رضایت آمریکا مشروط نکرده بودند. وی افزود: اگر محاصره برداشته شود حاصل فشارهای نیروهای مسلح در تنگه هرمز است نه امضای تفاهم‌نامه و مذاکره

اژه‌ای: مبادا فرد بی‌گناه یا کم‌گناهی، به ناحق در زندان باشد

حجت‌الاسلام محسنی اژه‌ای رئیس قوه قضائیه روز گذشته در نشست شورای عالی قوه قضاییه، با تأکید بر ضرورت شنیدن مطالبات مردم و توجه به حقوق آنان، دستوراتی را در راستای کاهش جمعیت کیفری و جلوگیری از بازداشت‌های غیرضروری صادر کرد؛ دستوراتی که می‌تواند مبنایی برای بررسی دوباره برخی پرونده‌ها و نحوه اجرای احکام باشد.

اژه‌ای در بخشی از سخنان خود خطاب به دادستان کل کشور، بر اجرای دقیق دستورالعمل کاهش جمعیت کیفری تأکید کرد و گفت در مواردی که ضرورتی برای بازداشت وجود ندارد، باید از زندانی کردن افراد پرهیز شود.

وی همچنین تاکید کرد: مسئولان ذی‌صلاح قضایی، سرکشی از زندان‌ها را با جدیت دنبال کنند؛ به هیچ وجه نباید این مقوله، کمرنگ شود. مسئولان ذی‌صلاح قضایی در جریان سرکشی‌ها و بازدیدهای خود از زندان‌ها، حتماً اِعمال تأسیسات ارفاقی را در قبال زندانیان واجد شرایط مدنظر قرار دهند. ایضاً حتماً به مقوله‌ی پالایش زندانیان نیز عنایت شود تا مبادا فرد بی‌گناه یا کم‌گناهی، به ناحق در زندان باشد. بارها گفته شده است که اگر یک مجرم اشتباهاً آزاد شود، بهتر است تا یک فرد بی‌گناه یا کم‌گناه در زندان بماند.

عمر دولت در سرازیری قرار گرفته و پزشکیان می‌گوید همچنان در پی یافتن راه‌حل مشکلات در میان کتاب‌ها است

دولت در ایستگاه کتاب درمانی

مسعود پزشکیان طی یک اظهارنظر شگفت‌انگیز گفت که با مطالعه چند کتاب، در جستجوی راه‌حل مشکلات کشور است! او که در زمان انتخابات ریاست‌جمهوری بارها گفته بود برنامه ندارد و صرفا برای افزایش میزان مشارکت در انتخابات، نامزد شده، بعد از گذشت بیش از ۲ سال از عمر دولتش، ظاهرا هنوز به راه‌حل مشکلات نرسیده است. ظاهرا به خاطر همین موضوع بوده که رئیس دولت در هر سخنرانی، از منتقدانش می‌خواهد تا اگر برنامه‌ای برای حل مشکلات دارند، به میدان بروند.

امین مهاجر
روزنامه نگار

رئیس دولت چهاردهم در آیین گرامیداشت روز کتاب، کتابخوانی و کتابدار با بیان اینکه این هفته دوسه تا کتاب خوندم تا بفهمم چطور می‌توان مشکلات مملکت را حل کرد ، گفت: در هفته گذشته دو یا سه کتاب مطالعه کرده‌ام که یکی از آنها کتاب «برخاستن از فقر» بود و به موضوع حل مشکلات مردم می‌پرداخت. به همه استانداران و مدیران دستگاه‌های اجرایی توصیه می‌کنم حتماً این کتاب را مطالعه کنند؛ چراکه نگاهی واقع‌بینانه برای خروج از مشکلات، مدیریت مسائل و رفع کاستی‌ها ارائه می‌دهد. رئیس جمهور با تأکید بر ضرورت برداشتن گام‌های مؤثر در مسیر حل مشکلات مردم، کتاب را یکی از ابزارهای ضروری برای کسب آگاهی و تجربه‌آموزی دانست و گفت: مطالعه موجب افزایش آگاهی می‌شود و اگر بتوانیم از تجربه‌های موفق دیگران بهره بگیریم، قادر خواهیم بود تصمیم‌های درست و موفق‌تری اتخاذ کنیم .

اذعان چندباره پزشکیان به نداشتن راه‌حلی برای مشکلات کشور آنهم بعد از گذشت بیش از دو سال از ریاست جمهوری او در شرایطی است که کشور متاثر از تصمیمات و تدابیر نسنجیده دولت چهاردهم در وضعیت خطیر و حساسی گرفتار آمده و علاوه بر موضوعات مرتبط با جنگ و محاصره، شرایط اقتصادی نیز روندی رو به افول را نشان می‌دهد. تقریبا تمامی شاخص‌های اقتصادی در دوره پزشکیان دچار پس‌رفت شده و بسیاری از اقدامات اساسی و مبنایی که در دولت شهید رئیس کلید خورده و در حال پیشرفت بود، در این دولت متوقف شده است.

از سوی دیگر در دو سال اخیر، پزشکیان بارها با مجامع دانشگاهی و علمی جلسه داشت و دست نیاز به سمت آنها برای ارائه حل مشکلا دراز کرده بود. رویکردی که مشخص نیست تاکنون و در خصوص چالش‌های دولت چقدر کارآمد بوده است. ناظر به همین شرایط است که تقریبا در هر سخنرانی، پزشکیان از منتقدانش می‌خواهد تا چنانچه راه حلی برای مشکلات دارند، به میدان آمده و به دولت کمک کنند .

ماجرای یک فراخوان بی‌سابقه

این البته نخستین بار نیست که دولت چهاردهم به نداشتن برنامه و نگاه جامع برای حل مشکلات کشور اذعان کرده است. ماه گذشته بود که دفترهیات دولت طی اطلاعیه‌ای قابل تامل از عموم شهروندان و صاحب‌نظران خواسته بود تا پژوهشگران، نخبگان، صاحب‌نظران و افراد دارای تجربه و دانش تخصصی، طرح‌های پیشنهادی خود برای حل مسائل کشور ارائه کنند. طبق آن فراخوان که از سوی معاونت مطالعات دفتر هیأت دولت و با عنوان نخستین فراخوان عمومی نظام جامع پیشنهادهای دولت منتشر شده بود، از استادان دانشگاه، پژوهشگران، اندیشکده‌ها، کارشناسان، مدیران، فعالان اقتصادی و اجتماعی و سایر افراد دارای طرح و پیشنهاد کاربردی خواسته شده بود تا پیشنهادهای خود را در زمینه بهبود سیاست‌ها، اصلاح فرایندهای اجرایی، ارتقای خدمات عمومی و حل مسائل کشور ارائه کنند.

قائم‌پناه: پزشکیان می‌گوید به من بگویید چه کار کنم!

پیش از این معاون اجرایی رئیس جمهور در جریان سفر به آذربایجان شرقی گفت: آقای پزشکیان می‌گویند به من بگویید چه کار کنم. این درخواست به معنای آن نیست که وی نمی‌دانند چه کاری باید انجام دهد یا توانایی اداره کشور را ندارد! برخی اوقات در فضای مجازی بحث‌هایی مطرح می‌شود مبنی بر اینکه پزشکیان می‌گوید دانشگاهیان بیایند و به من کمک کنند؛ در حالی که او انسانی دانا است و به اندازه توان خود می‌تواند کارها را پیش ببرد. درخواست ایشان این است که دانشگاهیان نیز به کمک دولت بیایند.

خبر کوتاه

انفجار مهیب و غرق‌شدن دو نفتکش متخلف در تنگه هرمز

روابط عمومی نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: طی ساعات گذشته دو فروند نفتکش در مسیر غیرمجاز جنوبی تنگه هرمز با اصابت به مین دریایی دچار انفجار بسیار مهیبی شدند.

این نفتکش‌ها که با فریب و حمایت ارتش جنایتکار آمریکا، با خاموش نمودن تمامی سامانه‌های شناسایی و موقعیت‌یاب قصد عبور مخفیانه را داشتند، با اصابت به مین‌های دریایی بعد از یک انفجار بسیار شدید در آتش در حال سوختن هستند. شایان ذکر است یکی از این کشتی‌ها از نوع سوپرنفتکش حامل بیش از ۲ میلیون بشکه نفت خام بعد از انفجار و آتش‌سوزی بسیار شدید در آب‌های جنوبی خلیج فارس غرق شد. به صیادانی که در این مناطق مشغول صید هستند توصیه می‌شود برای جلوگیری از برخورد با لاشه غرق‌شده این نفتکش موضوعات ایمنی را مد نظر داشته باشند. نیروی دریایی سپاه ضمن هشدار به مالکان نفتکش‌ها، مدیران شرکت‌های کشتیرانی و خدمه شناورها نسبت به نزدیک نشدن به منطقه ممنوعه تنگه هرمز، اخطار می‌کند فریب ارتش متجاوز آمریکا را نخورید! تمامی شناورهای ناقض ترتیبات ایرانی تنگه هرمز که وارد منطقه ممنوعه و آلوده می‌شوند، سرنوشت‌شان اینگونه خواهد بود.

سومین جلسه شورای تنقیح سیاست‌های کلی نظام برگزار شد

سومین جلسه شورای تنقیح سیاست‌های کلی نظام، صبح یکشنبه ۲۴ آبان‌ماه، به ریاست عباسعلی کدخدایی، سرپرست دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، برگزار شد. در این جلسه که سیدمرتضی نبوی، رئیس دفتر هیئت عالی نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی نظام، سیدصمد موسوی خوشدل، حقوقدان و عضو هیئت عالی حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه‌گانه، بهزاد پورسید، عضو حقوقدان شورای نگهبان و شورای راهبردی تنقیح قوانین کشور، محسن نجفی خواه، حقوقدان و جمعی از مدیران و کارشناسان دبیرخانه مجمع نیز حضور داشتند، گزارش مرکز ارزیابی و نظارت راهبردی سیاست‌های کلی نظام درباره وضعیت تنقیحی سیاست‌های کلی ابلاغ‌شده ارائه و بررسی شد. این گزارش به موضوعاتی از جمله دسته‌بندی و طبقه‌بندی یکپارچه و موضوعی سیاست‌ها، شناسایی موارد تکرار، تداخل و تعارض، تعیین سیاست‌های ناسخ و منسوخ و نیز سیاست‌هایی که موضوعیت آن‌ها منتفی یا اهدافشان محقق شده است، می‌پرداخت. همچنین مواردی از سیاست‌های کلی که از حیث برخورداری از ویژگی کلی بودن، صراحت، شفافیت و استحکام نیازمند بررسی و اصلاح هستند، مطرح و پیشنهادهای اصلاحی در این زمینه بررسی شد. بررسی مفهوم سیاست کلی، تبیین شاخص‌ها و معیارهای تنقیح و ارزیابی اقدامات انجام‌شده در دبیرخانه مجمع برای تنقیح سیاست‌های کلی، از دیگر محورهای این جلسه بود.

لاشه یک پهپاد در ارتفاعات نهاوند پیدا شد

معاون سیاسی، امنیتی و اجتماعی استاندار همدان از پیدا شدن لاشه یک پهپاد در ارتفاعات شهرستان نهاوند خبر داد و گفت: یک کوهنورد موضوع را اعلام کرده و بررسی‌های فنی برای شناسایی نوع پهپاد و مشخص شدن زمان هدف قرار گرفتن آن در حال انجام است.

آخرین وضعیت طرح مدیریت تنگه هرمز

قشقاوی سخنگوی کمیسیون امنیت ملی مجلس با بیان اینکه بررسی‌های کارشناسی و حقوقی طرح مدیریت تنگه هرمز در کمیسیون به پایان رسیده است، گفت: مرکز پژوهش‌های مجلس و معاونت قوانین نیز نمایندگان خود را در جلسات بررسی داشته‌اند و در حال حاضر طرح در اختیار هیئت رئیسه مجلس قرار دارد. ما منتظریم در دستور کار صحن علنی قرار بگیرد تا مراحل تصویب آن طی شود. از نظر کمیسیون، ابعاد حقوقی و اجرایی طرح روشن است و کار بررسی آن به پایان رسیده است.

بخش مسکن رها شده و وزارتخانه پاسخگو نیست

عضو کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی با اشاره به نارضایتی متقاضیان نهضت ملی مسکن از پیامک‌های تکمیل وجه با مبالغ ۵۰۰ میلیون و یک میلیارد تومان، گفت: زمین‌هایی که در قالب این طرح به پیمانکاران و شرکت‌های تعاونی واگذار شده‌اند، با خلأ جدی نظارتی مواجه‌اند؛ به‌گونه‌ای که نه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به‌عنوان متولی بخش تعاون و نه وزارت راه و شهرسازی به‌عنوان متولی اصلی مسکن، نظارت مؤثری بر روابط حقوقی و مالی میان متقاضیان، تعاونی‌ها و پیمانکاران ندارند. حبیب قاسمی افزود: متأسفانه بر اساس پیگیری‌ها و تماس‌هایی که با مسئولان فعلی وزارت راه و شهرسازی داشته‌ایم، به نظر می‌رسد این وزارتخانه نیز مسئولیت نظارت بر این روابط را نمی‌پذیرد و عملاً از زیر بار آن شانه خالی می‌کند. او ادامه داد: هرچه پیشرفت فیزیکی واحدها بیشتر و زمان تحویل آن‌ها نزدیک‌تر می‌شود، اختلافات میان متقاضیان، تعاونی‌ها، پیمانکاران و مشاوران احداث بنا نیز افزایش می‌یابد و در آینده نزدیک شاهد حجم گسترده‌ای از پرونده‌های قضایی در این زمینه خواهیم بود.

این نماینده مجلس تصریح کرد: بسیاری از متقاضیان در ابتدای ثبت‌نام، تمام توان مالی خود را که بخش ناچیزی از پس‌انداز یا حتی طلای همسرشان بوده است، برای خانه‌دار شدن هزینه کرده‌اند؛ برای مثال، برخی طلای خود را با قیمت هر گرم ۲.۵ تا ۳ میلیون تومان فروخته و مبالغ ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلیون تومانی را به حساب تعاونی یا پیمانکار واریز کرده‌اند. اکنون که پیشرفت فیزیکی برخی پروژه‌ها به بیش از ۸۵ تا ۹۰ درصد رسیده و واحدها در آستانه تحویل هستند، به متقاضیان اعلام می‌شود که قیمت واحدها نه بر اساس بهای تمام‌شده ساخت، بلکه بر مبنای نظر کارشناس رسمی دادگستری و قیمت روز محاسبه خواهد شد. قاسمی ادامه داد: ممکن است بهای تمام‌شده ساخت هر مترمربع از این واحدها حدود ۲۵ میلیون تومان باشد، اما کارشناس با در نظر گرفتن شرایط روز بازار، قیمت را ۳۵ میلیون تومان برآورد کند؛ در نتیجه، ۱۰ میلیون تومان اختلاف برای هر مترمربع به متقاضی تحمیل می‌شود. این در حالی است که آورده مردم بر اساس ارزش روز دارایی‌هایی که در گذشته فروخته‌اند، محاسبه نمی‌شود و این رویه اجحاف آشکار در حق آن‌هاست. او با بیان اینکه حوزه مسکن عملاً رها شده و متولی پاسخگویی ندارد، تأکید کرد: قرار بود مشکل مسکن مردم حل شود، اما امروز در نتیجه سوءمدیریت و نبود نظارت، زندگی بسیاری از اقشار ضعیف در معرض آسیب قرار گرفته است.

موج خبر

پتروشیمی‌ها قیمت شوینده‌ها را گران کردند

شوینده‌ها در دوراهی گرانی شوینده‌ها از جمله کالاهایی هستند که امکان حذف کامل آن‌ها از سبد مصرفی خانوار وجود ندارد، اما افزایش قیمت‌ها موجب شده است خرید این محصولات نیز به یکی از دغدغه‌های هزینه‌ای خانواده‌ها تبدیل شود. روند افزایش قیمت محصولات شوینده در سال‌های اخیر به‌صورت مرحله‌ای ادامه داشته است. در بهمن ماه ۱۴۰۳، افزایش ۲۰ تا ۲۵ درصدی قیمت برخی محصولات گزارش شد و در سال ۱۴۰۴ نیز چند مرحله افزایش قیمت به ثبت رسید. این روند در سال ۱۴۰۵ ادامه یافت؛ به‌طوری‌که از ۱۵ اردیبهشت، قیمت پودرهای شوینده به‌طور متوسط ۲۰ درصد و مایعات شوینده حدود ۳۰ درصد افزایش پیدا کرد. همچنین قیمت محصولات نهایی در دو مرحله، در اردیبهشت‌ماه و ۳۰ شهریور، افزایش یافت. مقایسه قیمت برخی محصولات با سال ۱۴۰۱، ابعاد این افزایش را نشان می‌دهد. مایع لباسشویی ۲.۵ لیتری اکتیو که در آن سال حدود ۱۰۰ هزار تومان قیمت داشت، در سال ۱۴۰۵ به حدود ۷۳۰ هزار تومان رسیده است. قیمت مایع لباسشویی سه‌لیتری سافتلن نیز از حدود ۱۰۳ هزار تومان به ۷۰۹ هزار تومان افزایش یافته است. مایع لباسشویی ۲.۷ لیتری تاژ از حدود ۹۵ هزار تومان به ۶۹۸ هزار تومان و محصول مشابه گلرنگ از حدود ۹۰ هزار تومان به بیش از ۷۱۰ هزار تومان رسیده است. افزایش قیمت به شوینده‌های لباس محدود نمانده و سایر محصولات مانند پودر و مایع ظرفشویی، شامپو و... نیز با افزایش قیمت مواجه شده‌اند. حسام بیگدلو، دبیر انجمن صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی ایران، با بیان اینکه قیمت برخی مواد اولیه پتروشیمی از ۹ اسفند سال گذشته تاکنون حدود ۱۰۰ تا ۱۳۰ درصد افزایش یافته است، می‌گوید: حدود ۶۰ درصد قیمت تمام‌شده محصولات شوینده به مواد اولیه پتروشیمی وابسته است. قیمت پایه محصولات پتروشیمی در بورس کالا بر اساس ۹۵ درصد قیمت جهانی فوب خلیج فارس و نرخ ارز محاسبه می‌شود؛ بنابراین، افزایش قیمت‌های جهانی و نرخ ارز می‌تواند مستقیماً هزینه تولید را افزایش دهد. یکی از نمونه‌های مهم در این زمینه، آلکیل بنزن خطی یا LAB است؛ ماده‌ای که در تولید پودر و مایع شوینده کاربرد دارد. قیمت این ماده از حدود ۲۰۰ هزار تومان به‌ازای هر کیلوگرم پیش از ۹ اسفند، به حدود ۳۶۰ تا ۳۷۰ هزار تومان رسیده که نشان‌دهنده افزایش حدود ۸۰ تا ۸۵ درصدی است. مشکلات تأمین مواد اولیه به پتروشیمی‌های داخلی محدود نیست. حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد مواد خام مورد نیاز این صنعت به واردات وابسته است و بخشی از ترکیبات مورد استفاده در تولید شوینده‌ها از بازارهای خارجی تأمین می‌شود.

افت شدید خرید تضمینی گندم در دولت چهاردهم چه مخاطراتی را به همراه خواهد داشت؟

امنیت غذایی در سراشیب بی‌تدبیری

در حالی که هنوز نرخ خرید تضمینی گندم برای سال زراعی جدید مشخص نشده و مطالبات کشاورزان نیز با تأخیر پرداخت شده است، آمارها از کاهش خرید تضمینی این محصول از رکورد نزدیک به ۱۲ میلیون تن در سال ۱۴۰۳ به حدود ۸.۵ میلیون تن در سال ۱۴۰۵ حکایت دارد. این عقب‌گرد در کنار بلاتکلیفی گندمکاران در آغاز فصل کشت نشان می‌دهد ناکارآمدی در تصمیم‌گیری و اجرای تعهدات دولت، دیگر صرفاً یک مشکل اداری نیست؛ چراکه تداوم چنین وضعیتی انگیزه کشاورز را کاهش می‌دهد و تأمین یکی از مهم‌ترین کالاهای اساسی کشور و امنیت غذایی را با چالش مواجه می‌کند.

هادی مولایی
روزنامه‌نگار

با گذشت نزدیک به دو ماه از فصل پاییز، هنوز نرخ خرید تضمینی گندم برای سال زراعی جدید اعلام نشده است. این موضوع در کنار تأخیرهای رخ‌داده در پرداخت مطالبات گندم‌کاران طی سال گذشته، نگرانی‌های جدی درباره میزان تولید و تأمین این کالای راهبردی و امنیت غذایی کشور ایجاد کرده است. این اتفاقات و ناکارآمدی‌ها در حالی به وقوع پیوسته است که گندم به‌عنوان اصلی‌ترین محصول زنجیره تأمین نان و امنیت غذایی کشور، جایگاهی فراتر از یک محصول کشاورزی دارد و هرگونه اختلال در تولید و تأمین آن می‌تواند علاوه بر پیامدهای اقتصادی، سبب بروز بحران‌های امنیتی شود.

تأخیر چهارماهه در تعیین نرخ خرید گندم

محمدجواد عسکری، رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس، با انتقاد از تأخیر در تعیین نرخ خرید تضمینی گندم اعلام کرد که حدود چهار ماه از موعد مقرر برای تعیین قیمت این محصول گذشته، اما هنوز تصمیم مؤثری در این زمینه اتخاذ نشده است. به گفته وی، حدود ۴ ماه از موعد تعیین قیمت گندم گذشته، اما هنوز اقدام مؤثری در این زمینه صورت نگرفته است. متولی اصلی این موضوع وزارت جهاد کشاورزی است و براساس قانون، قرار بوده شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی در تیرماه هرسال نرخ گندم را مشخص کند. در این زمینه کوتاهی‌هایی از سوی دولت، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و رئیس سازمان برنامه و بودجه وجود دارد. اسفندیار عبداللهی، عضو ناظر مجلس در شورای قیمت‌گذاری، نیز از لغو سه جلسه این شورا به دلیل عدم حضور وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس سازمان برنامه و بودجه خبر داد و گفت: تأخیر در تشکیل جلسات و تعیین نرخ، انگیزه و روحیه کشاورزان برای کشت و تولید را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

این وضعیت نشان می‌دهد مسئله صرفاً اختلاف نظر درباره قیمت پیشنهادی گندم نیست، بلکه ضعف و بی‌اعتنایی مسئولان دولت پزشکیان، از جمله شخص وزیر اقتصاد و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، به موضوع تعیین نرخ، سبب این تأخیر بیش از چهارماهه شده است؛ موضوعی که در شرایط سخت کنونی کشور می‌تواند به شدت آسیب‌زا باشد. نامشخص بودن قیمت محصولی که قرار است ماه‌ها بعد برداشت شود، کشاورز را که برای آغاز فصل کشت باید درباره سطح زیرکشت، تأمین بذر، کود، نهاده‌ها و هزینه‌های تولید تصمیم‌گیری کند، از امکان برنامه‌ریزی اقتصادی محروم می‌سازد. این اقدام دولت در شرایط تحریمی فعلی و با وجود محاصره اقتصادی می‌تواند ضربه بزرگی به امنیت غذایی کشور و تاب‌آوری مردم وارد کند.

مشکل حمایت دولت چهاردهم از گندم‌کاران تنها به تعیین دیرهنگام قیمت محدود نمی‌شود. طی سال گذشته، تأخیر در پرداخت بهای گندم تحویل‌شده نیز به یکی از گلایه‌های اصلی کشاورزان تبدیل شده است؛ مسئله‌ای که آثار آن را می‌توان در تغییر رفتار تولیدکنندگان و عرضه محصول خارج از شبکه خرید تضمینی مشاهده کرد. این اتفاق از آن جهت اهمیت دارد که کشاورز برای ادامه فعالیت خود به نقدینگی نیاز دارد و نمی‌تواند هزینه‌های فصل جدید کشت، از بذر و کود گرفته تا پرداخت دستمزد کارگر، را تا زمان نامعلومی به تعویق بیندازد. بنابراین، طبیعی است که وقتی دولت در پرداخت مطالبات گندم‌کاران تعلل می‌کند، کشاورز به دنبال بازار جایگزین برای تأمین نقدینگی مورد نیاز خود باشد. در چنین شرایطی، سیاست خرید تضمینی که با هدف ایجاد انگیزه برای تولید و عرضه محصول به دولت اتخاذ شده است، با عملکرد نامناسب دستگاه‌های اجرایی بخشی از کارکرد خود را از دست می‌دهد. فروش آزاد گندم می‌تواند سبب تخصیص نابهینه و تأمین نشدن نیازهای اساسی کشور شود و در ادامه، در کنترل و قیمت‌گذاری این بازار توسط دولت اختلال ایجاد کند.

گزارش دیوان محاسبات کشور نیز ابعاد دیگری از این مسئله را نشان می‌دهد. براساس بررسی این نهاد نظارتی، در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ مبلغ ۲۰۰ همت برای خرید تضمینی گندم پیش‌بینی شده بود، اما در این سال حدود ۷ میلیون و ۷۰۰ هزار تن گندم از کشاورزان خریداری شد و حدود ۱۵۸ همت بابت مطالبات آن‌ها پرداخت شد. دیوان محاسبات با تأکید بر ضرورت پرداخت به موقع مطالبات، هشدار داده است که تأخیر در پرداخت می‌تواند کشاورزان را به سمت عرضه گندم در بازار آزاد سوق دهد و نیاز کشور به واردات را افزایش دهد. باید توجه داشت که پرداخت دیرهنگام مطالبات کشاورزان پس از ماه‌ها انتظار، نمی‌تواند جایگزین مناسبی برای تأمین مالی به موقع تولید کشاورزی باشد.

کاهش ۲۹ درصدی خرید تضمینی گندم

نتیجه عملکرد دولت در حوزه خرید تضمینی را می‌توان در مقایسه آمار سال‌های اخیر مشاهده کرد. میزان خرید تضمینی گندم در سال ۱۴۰۲ به حدود ۱۰ میلیون و ۳۵۷ هزار تن رسید و در سال ۱۴۰۳ با ثبت رکوردی نزدیک به ۱۲ میلیون تن، یکی از بالاترین سطوح خرید در سال‌های اخیر را تجربه کرد. با این حال، این میزان در سال ۱۴۰۴ به حدود ۷ میلیون و ۷۰۰ هزار تن کاهش یافت. در سال ۱۴۰۵ نیز میزان خرید تضمینی به حدود ۸ میلیون و ۴۸۱ هزار تن رسید. این رقم همچنان حدود ۲۹ درصد پایین‌تر از رکورد سال ۱۴۰۳ قرار دارد. بنابراین، فاصله قابل توجه عملکرد فعلی با سطح خرید دو سال قبل، نشان‌دهنده ضرورت بررسی جدی سیاست‌های حمایتی دولت چهاردهم است؛ دولتی که در این زمینه از عملکرد دولت آیت‌الله شهید رئیسی بسیار عقب افتاده است.

با توجه به ثبات میزان تولید گندم در طول چهار سال گذشته، روشن می‌شود که کاهش میزان خرید تضمینی ارتباطی با میزان بارش یا تولید نداشته، بلکه کاملاً متأثر از سیاست‌گذاری دولت چهاردهم در زمینه خرید تضمینی بوده است؛ سیاستی که سبب افزایش نیاز کشور به واردات، هدررفت منابع ارزی و همچنین نارضایتی و سردرگمی گندم‌کاران شده است. برآوردها نشان می‌دهد کشور برای تأمین نیاز نانوایی‌ها و بخش صنف و صنعت، به حدود ۱۱.۵ تا ۱۲ میلیون تن گندم در سال نیاز دارد. این میزان با احتساب نیاز بذر و سایر مصارف تولیدی افزایش پیدا می‌کند. در چنین شرایطی، فاصله خرید تضمینی با نیاز کشور اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. همان‌طور که بیان شد، با توجه به محاصره اقتصادی حاضر، این فاصله می‌تواند سبب بروز بحران‌های اقتصادی و امنیتی در کشور شود.

تعلل دولت در شرایط جنگی

با توجه به اهمیت گندم و ارتباط مستقیم تأمین پایدار آن با امنیت غذایی و ثبات اقتصادی کشور، اتکا به تولید داخلی در این حوزه، علاوه بر کاهش نیاز به واردات، به‌ویژه در شرایط پیرامونی فعلی، امکان مدیریت بهتر ذخایر راهبردی غذایی و ارزی و همچنین کاهش آسیب‌پذیری در برابر شوک‌های خارجی را فراهم می‌کند. این موضوع در شرایط جنگی و افزایش مخاطرات تجاری، محدودیت‌های احتمالی حمل‌ونقل و فشار بر منابع ارزی، اهمیت دوچندانی دارد. در چنین شرایطی، هر میزان وابستگی غیرضروری به واردات کالاهای اساسی می‌تواند هزینه‌های اقتصادی و امنیتی کشور را به میزان قابل توجهی افزایش دهد. از همین رو، خرید تضمینی گندم نباید صرفاً یک تعهد مالی سالانه یا اقدامی حمایتی در قبال کشاورزان تلقی شود، بلکه بخشی از سیاست کلان کشور برای حفظ امنیت غذایی است. دولت به‌عنوان متولی امور اجرایی و اقتصادی کشور موظف است برای تحقق این هدف اهتمام بیشتری داشته باشد تا از بروز بحران و کاهش تاب‌آوری مردم جلوگیری کند.

نوبنیاد از افزایش دستمزد متناسب با تورم گزارش می‌دهد؛

کارگران چشم‌انتظار وعده ترمیم دستمزد

افزایش ۶۰ درصدی حداقل دستمزد کارگران در سال ۱۴۰۵ نیز نتوانست مانع عقب‌ماندن درآمد خانوارهای کارگری از هزینه‌های زندگی شود؛ به‌طوری‌که تورم نقطه‌به‌نقطه در مهرماه به ۸۸.۷ درصد و تورم گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات به ۱۱۳.۴ درصد رسید. در چنین شرایطی، کمیسیون اجتماعی مجلس برای تغییر سازوکار تعیین دستمزد، کلیات طرح اصلاح ماده ۴۱ قانون کار را با هدف افزایش دستمزد کارگران متناسب با نرخ تورم تصویب کرد.

نیما سهیلی
روزنامه‌نگار

براساس ماده ۴۱ قانون کار، شورای عالی کار موظف است هر سال حداقل دستمزد کارگران را با در نظرگرفتن دو معیار تورم اعلامی از سوی بانک مرکزی و تأمین هزینه‌های زندگی یک خانواده تعیین کند؛ به عبارت دیگر، حداقل دستمزد باید علاوه بر توجه به نرخ تورم، قدرت تأمین معیشت خانوار کارگری را نیز پوشش دهد. با این حال، در سال‌های گذشته همواره میان میزان افزایش دستمزد و نرخ تورم و هزینه واقعی زندگی خانوارها فاصله وجود داشته است. میثم ظهوریان، نماینده مشهد و عضو کمیسیون اقتصادی مجلس، با ارائه طرح اصلاح ماده ۴۱ قانون کار به دنبال الزام‌آور کردن افزایش حداقل دستمزد متناسب با نرخ تورم است. پیشنهاد او جایگزینی عبارت «با توجه به درصد تورم» با عبارت «به اندازه تورم» در ماده ۴۱ قانون کار است تا افزایش دستمزد کمتر از نرخ تورم نباشد و دست‌کم قدرت خرید کارگران حفظ شود. اکنون کلیات این طرح در کمیسیون اجتماعی مجلس به تصویب رسیده است.

علی جعفری‌آذر، نایب‌رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس دیروز از تصویب کلیات طرح اصلاح ماده ۴۱ قانون کار خبر داد و گفت: رسیدگی به این طرح با موضوع افزایش دستمزد کارگران متناسب با تورم در دستور کار کمیسیون قرار داشت و نمایندگان دستگاه‌های اجرایی، تشکل‌های کارگری و کارفرمایی نیز در جلسه حضور داشتند. او افزود: طبق این طرح باید حداقل حقوق کارگران متناسب با تورم اعلام‌شده از سوی بانک مرکزی تعیین شود. جعفری‌آذر با اشاره به اینکه دیدگاه‌های موافقان و مخالفان در جلسه مطرح شد، بیان کرد: موافقان معتقد بودند ماده ۴۱ قانون کار باید اصلاح شود و شرایط تورمی در حقوق کارگران لحاظ شود و تأکید داشتند افزایش حقوق و حداقل دستمزد برای کارگران چندان اثری بر شرایط تورمی جامعه ندارد. نایب‌رئیس کمیسیون اجتماعی ادامه داد: در نهایت پس از استماع نظرات میهمانان و اعضای کمیسیون، کلیات طرح به تصویب اعضا رسید. قرار است جزئیات طرح در کارگروهی متشکل از اعضای کمیسیون اجتماعی و نمایندگان دستگاه‌های مرتبط بررسی و برای تصمیم‌گیری مجدد به کمیسیون ارائه شود. فضل‌الله زنجبر، سخنگوی کمیسیون اجتماعی نیز اعلام کرد: مخالفان با ضرورت اصلاح این ماده موافق بودند، اما بر حفظ سازوکار سه‌جانبه تعیین دستمزد در شورای عالی کار تأکید داشتند و معتقد بودند این شورا باید همچنان محور تنظیم روابط کارگر و کارفرما و تعیین افزایش حقوق کارگران باشد.

پزشکیان: حقوق نباید از تورم عقب بماند

براساس بررسی‌های نوبنیاد، در جلسه کمیسیون اجتماعی نمایندگان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان برنامه و بودجه در کنار نمایندگان کارگری و کارفرمایی حضور داشتند و مواضع دولت و مخالفت خود را با این طرح مطرح کردند. این در حالی است که مسعود پزشکیان در ایام انتخابات ریاست جمهوری، بارها از ضرورت افزایش حقوق کارگران و کارمندان متناسب با نرخ تورم سخن گفت. او در ۲۷ خرداد ۱۴۰۳، در جریان تبلیغات انتخاباتی، با انتقاد از شیوه تعیین دستمزد در کشور گفته بود: «این ظلم به کارمند و کارگر است که حداقل حقوق مطابق نرخ تورم افزایش نمی‌یابد. باید کار و روندی را پیش بگیریم تا حقوق با تورم همسان باشد.» رئیس جمهور در آن مقطع، اجرای ماده ۴۱ قانون کار را نیز ضروری می‌دانست و معتقد بود: افزایش حقوق باید به‌گونه‌ای باشد که قدرت خرید کارگران و کارمندان در برابر افزایش قیمت‌ها حفظ شود. با این حال، فاصله میان وعده انتخاباتی و تصمیمات اجرایی دولت چهاردهم در همان سال‌های نخست فعالیت دولت چهاردهم آشکار شد. پزشکیان ۱۲ آذر ۱۴۰۳ در گفت‌وگوی تلویزیونی درباره افزایش حقوق کارکنان دولت در سال بعد اعلام کرد که افزایش حقوق بین ۲۰ تا ۴۰ درصد خواهد بود؛ درحالی‌که نرخ تورم در آن زمان حدود ۳۳ درصد بود. نقطه پررنگ‌تر این فاصله در جریان بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نمایان شد. دولت در لایحه بودجه، افزایش ۲۰ درصدی حقوق کارکنان را پیشنهاد داده بود که با اعتراض مجلس مواجه شد.

وعده ترمیم مزد به کجا رسید؟

دولت چهاردهم در زمان تعیین دستمزد ۱۴۰۵، وعده بررسی مجدد دستمزد کارگران در نیمه دوم سال را داده بود. احمد میدری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، روزهای پایانی اسفند ۱۴۰۴ و پس از تصویب افزایش ۶۰ درصدی حداقل دستمزد کارگران، از بازنگری مزد در شهریورماه خبر داده بود. در بند ۱۰ مصوبه شورای عالی کار نیز موضوع بازنگری سبد هزینه خانوارهای کارگری تا پایان شهریور امسال نیز آمده است. با این حال در روزهای نخست شهریورماه سال جاری، موضوع بازنگری مزد در شورای عالی کار و تشکیل کمیته مزد برای بررسی هزینه‌های معیشت خانوارهای کارگری مطرح شد اما جلسه شورای عالی کار در ۲۸ شهریور بدون تصمیم درباره افزایش یا ترمیم دستمزد پایان یافت و مقرر شد این موضوع پیش از پایان مهرماه دوباره بررسی شود؛ اما مهرماه نیز بدون بررسی افزایش دستمزد سپری شد. در ۲۱ مهر، اعضای کارگری شورای عالی کار در نامه‌ای به احمد میدری، خواستار تشکیل فوری جلسه فوق‌العاده برای بازنگری دستمزد سال ۱۴۰۵ شدند. آنها در نامه خود با استناد به بند ۱۰ مصوبه مزد، بر ضرورت بررسی هزینه‌های خانوارهای کارگری و جبران کاهش قدرت خرید ناشی از افزایش قیمت کالاها و خدمات اساسی تأکید کردند.

با این حال محسن باقری، عضو کمیته مزد شورای عالی کار، از برگزار نشدن جلسات عادی شورا در مهرماه خبر داد. به این ترتیب، وعده بررسی دستمزد در شهریور به مهر رسید و از مهر نیز عبور کرد، امروز که روزهای پایانی آبان‌ماه است، خبری از برگزاری جلسه شورای عالی کار برای ترمیم مزد کارگران نیست. البته فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت، درباره احتمال افزایش حقوق در نیمه دوم سال گفت: بسیار علاقمندیم حقوق کارمندان و کارگران افزایش پیدا کند، ولی آرزوی دولت با آنچه توان تحقق دارد دو چیز جداست و دولت قولی برای افزایش حقوق در نیمه دوم سال نداده است.

رشد دو برابری تورم از دستمزد

بررسی آمارها نیز ضرورت توجه به قدرت خرید کارگران را نشان می‌دهد. شورای عالی کار در اسفند ۱۴۰۴ حداقل دستمزد کارگران را برای سال جاری ۶۰ درصد و سایر سطوح مزدی را ۴۵ درصد افزایش داد و پایه مزد ماهانه از حدود ۱۰ میلیون و ۳۹۰ هزار تومان به حدود ۱۶ میلیون و ۶۲۵ هزار تومان رسید. این افزایش یکی از بالاترین رشدهای سالانه حداقل دستمزد در سال‌های اخیر بود، اما شتاب افزایش قیمت‌ها اثر آن را از بین برد. طبق گزارش مرکز آمار، تورم نقطه‌به‌نقطه در مهرماه امسال به ۸۸.۷ درصد رسید. تورم گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات نیز ۱۱۳.۴ درصد است. به این ترتیب، رشد قیمت‌ها در بخش خوراکی‌ها ۵۳.۴ درصد از افزایش ۶۰ درصدی حداقل مزد بیشتر بود.

این ارقام به معنای آن است که کارگران برای خرید همان سبد خوراکی مهر سال گذشته، اکنون به بیش از دو برابر درآمد قبلی نیاز دارند؛ درحالی‌که پایه مزد آنها تنها ۶۰ درصد افزایش یافته، یعنی افزایش حقوق نتوانسته قدرت خرید غذایی خانوارهای حداقل‌بگیر را حفظ کند. در چنین شرایطی، تصویب کلیات اصلاح ماده ۴۱ قانون کار در کمیسیون اجتماعی می‌تواند آغاز بحثی جدی درباره تغییر سازوکار تعیین دستمزد باشد؛ هرچند که باید جزئیات آن باید در کارگروه کمیسیون اجتماعی بررسی شود و سپس دوباره به کمیسیون اجتماعی بازگردد. پس از آن در صحن علنی مجلس بررسی و تصویب شود. البته آنچه اهمیت دارد، این است که تعیین تکلیف نسبت میان دستمزد و تورم و جلوگیری از تداوم کاهش قدرت خرید کارگران است؛ موضوعی که رئیس جمهور در دوران انتخابات وعده آن را داد و امروز یک ضرورت است.

فرضیه تورم‌زایی دستمزد رد شد

یکی از باورهای تکراری در تحلیل‌های اقتصادی، نسبت دادن افزایش قیمت‌ها به افزایش دستمزدهاست. علی بابایی کارنامی، رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس، با ارائه آماری قابل‌توجه، این فرضیه را رد کرد و گفت: «سهم تصمیمات مربوط به دستمزدها در ایجاد تورم از ابتدای انقلاب تاکنون، حداکثر ۵ درصد بوده است.» این رقم نشان می‌دهد که متهم کردن حقوق کارگران به گرانی بازار، نه تنها از نظر علمی پذیرفته نیست، بلکه پوششی برای پنهان کردن ریشه‌های واقعی تورم است. از نظر کمیسیون اجتماعی مجلس، سیاست‌های نادرست پولی، نوسانات ارزی و ناترازی‌های بودجه‌ای، بازیگران اصلی افزایش قیمت‌ها هستند، نه دستمزد اندک کارگرانی که خود بیشترین آسیب را از این تورم دیده‌اند.

نبض اقتصاد

ظرفیت مغفول صنعت متانول برای جبران کسری بنزین

درحالی‌که اسماعیل سقاب اصفهانی، معاون مسعود پزشکیان و رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی، از محدودیت تأمین بنزین و ضرورت جمع‌آوری کارت‌های آزاد جایگاه‌ها و برنامه‌ریزی چندماهه مردم برای سفر سخن می‌گوید، تجربه چین در تبدیل متانول به بنزین نشان می‌دهد راهکارهای دیگری نیز برای افزایش عرضه سوخت وجود دارد؛ راهکارهایی که نشان می‌دهد ایران می‌تواند فقط با استفاده از ظرفیت خالی خود، روزانه حدود ۱۰ میلیون لیتر به ظرفیت تولید سوخت خود اضافه کند. سقاب اصفهانی در اظهارات اخیر خود تأکید کرده است که مردم دیگر نمی‌توانند مانند گذشته بدون برنامه‌ریزی راهی سفر شوند و باید از ماه‌ها قبل میزان سوخت موردنیاز خود را پیش‌بینی کنند. این اظهارات در شرایطی مطرح می‌شود که ایران از ظرفیت قابل‌توجهی برای تولید سوخت از محصولات پتروشیمی برخوردار است و فعال‌سازی این ظرفیت می‌تواند بخشی از فشار تأمین بنزین را کاهش دهد.

تجربه چین در تبدیل متانول به بنزین

چین از سال ۲۰۱۰ نخستین واحد صنعتی تبدیل متانول به بنزین را راه‌اندازی کرد و پس از آن ۱۰ واحد دیگر نیز به بهره‌برداری رسیدند. در این فرایند که با فناوری MTG شناخته می‌شود، متانول با استفاده از کاتالیست‌های صنعتی به هیدروکربن‌های موجود در محدوده بنزین تبدیل می‌شود. براساس موازنه فنی منتشرشده از سوی وزارت انرژی آمریکا، از هر یک تن متانول در این فرایند حدود ۳۸۷ کیلوگرم بنزین، ۴۶ کیلوگرم گاز مایع و ۷ کیلوگرم گاز سوختی تولید می‌شود. به این ترتیب، حدود ۳۸.۷ درصد وزن متانول ورودی به بنزین تبدیل خواهد شد.

امکان تولید ۱۰ میلیون لیتر بنزین با متانول

ایران دارای ۱۳ مجتمع تولید متانول با ظرفیت اسمی مجموع ۱۷.۳۸ میلیون تن در سال است؛ درحالی‌که تولید واقعی کشور حدود ۱۰ میلیون تن برآورد می‌شود. این اختلاف نشان‌دهنده وجود حدود ۷.۳۸ میلیون تن ظرفیت اسمی بلااستفاده در صنعت متانول کشور است. محاسبات براساس فناوری MTG نشان می‌دهد تبدیل یک مجتمع با ظرفیت سالانه ۱.۶۵ میلیون تن متانول به واحد تولید بنزین، امکان تولید روزانه حدود ۲.۳۶ میلیون لیتر بنزین را فراهم می‌کند. همچنین در صورت اختصاص تمام ظرفیت اسمی بلااستفاده صنعت متانول به این فرایند، امکان تولید حدود ۲.۸۵ میلیون تن بنزین در سال، معادل بیش از ۱۰.۵ میلیون لیتر در روز، وجود خواهد داشت. این میزان تولید با فرض تولید روزانه ۱۲۱ میلیون لیتر و مصرف ۱۳۵ میلیون لیتری بنزین در کشور، می‌تواند حدود ۷۵ درصد فاصله تولید و مصرف را پوشش دهد؛ ظرفیتی که نشان می‌دهد بخشی از مسئله بنزین را می‌توان از مسیر فعال‌سازی توان داخلی دنبال کرد.

یکی دیگر از نکات قابل‌توجه در توسعه این فناوری، هزینه سرمایه‌گذاری آن است. براساس اظهارات مطرح‌شده درباره پروژه MTG در ایران، احداث یک واحد با ظرفیت خوراک سالانه ۱.۶۵ میلیون تن متانول به حدود ۲۰۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری نیاز دارد. این رقم در مقایسه با هزینه واردات بنزین قابل‌توجه است. دیوان محاسبات کشور هزینه واردات بنزین در سال ۱۴۰۴ تا پایان آذرماه را ۱.۸ میلیارد دلار اعلام کرده و برآورد حداکثری هزینه واردات تا پایان سال را ۲.۷ میلیارد دلار دانسته است. براین اساس، سرمایه‌گذاری اولیه برای احداث یک واحد MTG تنها معادل حدود ۷.۴ درصد هزینه یک سال واردات بنزین خواهد بود. به بیان دیگر، هزینه یک سال واردات بنزین می‌تواند معادل سرمایه‌گذاری اولیه حدود ۱۳ واحد با همین مقیاس باشد. این ارقام ضرورت بازنگری در رویکردهای مدیریت بازار سوخت را برجسته می‌کند. به‌جای اتکای صرف به محدودیت مصرف و واردات، فعال‌سازی ظرفیت‌های مغفول صنعت پتروشیمی و سرمایه‌گذاری در فناوری‌های تبدیل متانول به بنزین می‌تواند به یکی از مسیرهای افزایش عرضه و کاهش فشار بر منابع ارزی کشور تبدیل شود.

یادداشت

شکست سنگین عربستان در یمن

محسن پوردادفر
روزنامه‌نگار

عربستان سعودی بار دیگر با بحرانی جدی در جبهه‌های یمن مواجه شده است. بحرانی که از عقب‌نشینی نیروهای وابسته به ریاض در اطراف تنگه راهبردی باب‌المندب آغاز شده و با گزارش‌های جنجالی درباره حمله جنگنده‌های سعودی به نیروهای هم‌پیمان خود و تغییر فرمانده ائتلاف ادامه یافته است. نیروهای تحت حمایت عربستان که با هدف بازپس‌گیری مناطق ساحلی به نبرد وارد شده بودند، اکنون ناچار شده‌اند بخش مهمی از مواضع خود را ترک کرده و به‌سوی عدن عقب‌نشینی کنند.

نیروهای دولت مورد حمایت عربستان رسماً عقب‌نشینی از مناطق مشرف بر باب‌المندب را اعلام کرده‌اند. این تحول، شکست مهمی برای عملیات نظامی شش هفته‌ای ریاض محسوب می‌شود. عملیاتی که با هدف بازپس‌گیری مناطق ساحلی از نیروهای انصارالله آغاز شده بود، اما نتوانست اهداف اعلام‌شده خود را محقق کند.

روزنامه لبنانی «الاخبار» گزارش داده نیروهای صنعا با پیشروی در محورهای جنوب تعز و غرب لحج، کنترل مناطق گسترده‌ای از نوار ساحلی و ارتفاعات مشرف بر باب‌المندب را به دست آورده‌اند. این روزنامه از عقب‌نشینی گروه‌های سلفی وابسته به عربستان و نیروهای «العمالقه» و «درع الوطن» به سمت عدن خبر داده است.

بنابراین گزارش، انصارالله طی هفته‌های گذشته بر حدود ۱۵ شهرستان و مساحتی بیش از ۱۵ هزار کیلومتر مربع تسلط یافته است.

اما جنجالی‌ترین بخش تحولات اخیر، گزارش‌هایی درباره حملات هوایی عربستان به نیروهای هم‌پیمان خود است. شماری از خودروهای نظامی در منطقه الهنجر در خور عمیره هدف حملات هوایی عربستان قرار گرفتند و تعدادی کشته و زخمی شدند. انتشار این گزارش‌ها موجی از اتهامات علیه ریاض را در میان فعالان جنوبی به همراه داشت.

هم‌زمان با این تحولات، ملک سلمان با صدور فرمانی، فهد السلمان را از فرماندهی نیروهای مشترک کنار گذاشت و به سمت مشاور نظامی وزیر دفاع منصوب کرد. فیاض الرویلی، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح عربستان، نیز با حفظ سمت، مسئولیت فرماندهی نیروهای مشترک را بر عهده گرفت.

گرچه ریاض درباره ارتباط این تغییر با عقب‌نشینی‌های اخیر توضیحی نداده، هم‌زمانی آن با ناکامی عملیات باب‌المندب، پرسش‌هایی درباره مدیریت نظامی ائتلاف سعودی ایجاد کرده است.

حزام الاسد، عضو دفتر سیاسی انصارالله نیز مدعی شده نیروهای صنعا حجم قابل توجهی تجهیزات ساخت آمریکا را از نیروهای مورد حمایت عربستان به غنیمت گرفته‌اند. در همین حال، رسانه‌های یمنی از حملات هوایی عربستان به فرودگاه الحدیده، مناطق استان عمران، جاده‌های ارتباطی تعز و لحج و بازار و مدرسه‌ای در منطقه المقاطره خبر داده‌اند.

به گزارش آسوشیتدپرس، مقام‌های بهداشتی وابسته به انصارالله اعلام کردند حملات روز دوشنبه در مناطق تحت کنترل آنان سه کشته، از جمله یک کودک، و ۱۵ زخمی برجا گذاشته است. عربستان هنوز درباره این اتهامات اظهارنظر نکرده است.

مجموعه این تحولات، ریاض را در موقعیتی دشوار قرار داده است. از یک سو پیشروی انصارالله در نزدیکی باب‌المندب، از سوی دیگر تداوم حملات موشکی و پهپادی به زیرساخت‌های عربستان و در داخل ائتلاف نیز اختلاف بر سر نحوه ادامه نبرد.

عربستان پس از سال‌ها هزینه نظامی و حمایت تسلیحاتی آمریکا، همچنان نتوانسته امنیت پایدار مورد نظر خود را در مرزهای جنوبی و مسیرهای دریایی تضمین کند.

بین الملل

پناه‌گرفتن مقامات ارشد دولت ترامپ در پایگاه‌های نظامی آمریکا

شبکه فاکس‌نیوز در گزارشی از انتقال شماری از قدرتمندترین مقامات دولت دونالد ترامپ به پایگاه‌های نظامی اطراف واشنگتن خبر داد. اقدامی که در پی افزایش تهدیدهای امنیتی علیه مسئولان ارشد آمریکایی صورت گرفته است.

به گزارش فاکس‌نیوز، اسکات بسنت، وزیر خزانه‌داری آمریکا، تازه‌ترین مقام دولت ترامپ است که محل سکونت خود را ترک کرده و همراه خانواده‌اش به یک پایگاه نظامی منتقل شده است. یک مقام ارشد آمریکایی مدعی شده تهدیدهای منتسب به ایران علیه بسنت از «مرحله پیشرفته» نیز فراتر رفته و شرایط امنیتی، ادامه سکونت او در منزل شخصی را دشوار کرده است. تاد بلانش، دادستان کل آمریکا، نیز از ماه مارس در یک مجموعه نظامی اطراف واشنگتن زندگی می‌کند. همچنین مارکو روبیو، وزیر خارجه، و پیت هگست، وزیر جنگ آمریکا، در پایگاه نظامی فورت مک‌نیر مستقر شده‌اند. استیون میلر، رئیس دفتر کاخ سفید، نیز به اقامتگاهی تحت حفاظت نظامی منتقل شده است. فاکس‌نیوز تأکید کرده است که منشأ تهدیدها علیه تمامی این مقامات یکسان نیست و برخی جابه‌جایی‌ها به نگرانی درباره خشونت سیاسی داخلی مربوط می‌شود. این گزارش همچنین از افزایش بیش از ۴۰ درصدی تهدیدها علیه افراد تحت حفاظت دائمی سرویس مخفی آمریکا نسبت به سال گذشته خبر داده است.

رژیم عبری- عربی حاکم بر بحرین برای ده‌ها تن از علما احکام «حبس ابد» صادر کرد

اعلان جنگ آل خلیفه به شیعیان

دادگاه بحرین با صدور احکام حبس ابد برای ده‌ها روحانی و عالم شیعه، سیاست امنیتی آل‌خلیفه در قبال مردم این کشور را به کانون انتقادها کشانده است. در پرونده‌ای که نهادهای حقوق بشری از شکنجه، اعترافات اجباری و محدودیت حق دفاع در آن سخن می‌گویند، ۶۴ نفر به حبس ابد و پنج نفر دیگر به ۱۵ سال زندان محکوم شده‌اند. صدور حکم غیابی علیه آیت‌الله شیخ عیسی قاسم، نیز نشان می‌دهد منامه فکر می‌کند سرکوب مخالفان به امنیت می‌رسد در صورتی که بحران مشروعیت خود را عمیق‌تر می‌کند.

احسان میرباقری
روزنامه‌نگار

دستگاه قضایی بحرین، در یکی از گسترده‌ترین محاکمات جمعی روحانیون شیعه این کشور، احکام حبس ابد و زندان‌های طولانی مدت برای ۶۹ نفر صادر کرد. ۶۴ نفر به حبس ابد و پنج نفر دیگر به ۱۵ سال زندان محکوم شده‌اند. در میان این افراد، ۶۰ روحانی شیعه حضور دارند و ۱۳ نفر از آنان به‌صورت غیابی محاکمه شده‌اند.

آیت‌الله شیخ عیسی قاسم، از برجسته‌ترین رهبران مذهبی شیعیان بحرین، نیز از جمله محکومان به حبس ابد است. روحانی سرشناسی که سال‌هاست به یکی از نمادهای مخالفت با سیاست‌های تبعیض‌آمیز حکومت آل خلیفه تبدیل شده است.

دادستانی بحرین مدعی شده متهمان با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ارتباط داشته و برای تغییر نظام سیاسی کشور تلاش کرده‌اند. با این حال، سازمان‌های حقوق بشری نسبت به اعتبار مدارک و شیوه رسیدگی به پرونده تردیدهای جدی مطرح کرده‌اند.

سازمان دیده‌بان حقوق بشر پیش‌تر نسبت به گزارش‌های شکنجه، اعترافات اجباری، بازداشت‌های بدون ارتباط با خانواده و محرومیت متهمان از حق دفاع مؤثر هشدار داده بود. مؤسسه حقوق و دموکراسی بحرین نیز اعلام کرده است جلسه صدور حکم که ابتدا برای ۲۲ نوامبر تعیین شده بود، ناگهان به ۱۶ نوامبر منتقل شد. اقدامی که بر نگرانی‌ها درباره روند رسیدگی قضایی افزود.

این احکام را نمی‌توان جدا از تاریخ اعتراضات سیاسی بحرین بررسی کرد. از قیام مردمی سال ۲۰۱۱ تاکنون، حکومت آل خلیفه بارها با بازداشت مخالفان، محدودکردن فعالیت‌های سیاسی و برخورد با رهبران مذهبی شیعه، تلاش کرده است اعتراضات داخلی را مهار کند. اکنون نیز هم‌زمان با افزایش تنش‌های نظامی منطقه، حکومت بحرین بار دیگر اتهام ارتباط با ایران را به محور برخورد با مخالفان تبدیل کرده است. موضوعی که از نگاه منتقدان، می‌تواند به ابزاری برای تبدیل اختلافات سیاسی داخلی به پرونده‌های امنیتی بدل شود.

از سوی دیگر، منامه در سال ۲۰۲۰ با پیوستن به توافق‌های ابراهیم، روابط خود را با اسرائیل عادی‌سازی کرد و در سال‌های بعد نیز همکاری‌های امنیتی با تل‌آویو را گسترش داد. میزبانی ناوگان پنجم نیروی دریایی آمریکا نیز جایگاه بحرین را در معماری نظامی واشنگتن در خلیج فارس تثبیت کرده است.

با این حال، تداوم حمایت آمریکا از خاندان حاکم نتوانسته اختلافات داخلی و مطالبات بخش مهمی از جامعه بحرین را برطرف کند.

آل خلیفه با دست‌های خودش دارد خودش را نابود می‌کند. حکومتی که نتوانسته رضایت بخش مهمی از مردم خود را جلب کند و هم‌زمان روابطش با همسایه مهمی همچون جمهوری اسلامی ایران را در وضعیتی پرتنش نگاه داشته است، چگونه تصور می‌کند با پیشبرد پروژه‌های آمریکایی- صهیونیستی خواهد توانست پایه‌های قدرت خود را مستحکم‌تر کند؟

اشتباه محاسباتی منامه آنجاست که گمان می‌کند نزدیکی بیشتر به واشنگتن و تل‌آویو، می‌تواند جای خالی مشروعیت داخلی را پر کند. درحالی که تجربه تحولات منطقه نشان داده است اتکای خارجی، به‌تنهایی تضمینی برای ثبات سیاسی حکومت‌ها نیست.

بحرین به‌جای تلاش برای حل اختلافات داخلی و کاهش تنش با ایران، بار دیگر مسیر برخورد امنیتی با مخالفان را انتخاب کرده است. صدور احکام سنگین علیه شخصیت‌های مذهبی، نه‌تنها اختلافات موجود را برطرف نمی‌کند، بلکه می‌تواند شکاف میان حکومت و جامعه را عمیق‌تر سازد.

حکومتی که آینده خود را به تصمیمات کاخ سفید و همکاری با تل‌آویو گره بزند، بدون آنکه برای مطالبات مردمش پاسخ قانع‌کننده‌ای داشته باشد، عملاً امنیت بلندمدت خود را در معرض خطر قرار می‌دهد.

آل خلیفه باید بداند نه احکام حبس ابد می‌تواند مطالبات سیاسی را برای همیشه خاموش کند و نه حمایت آمریکا و اسرائیل، جایگزین رضایت مردم خواهد شد. ادامه این مسیر، می‌تواند حکومت بحرین را با بحرانی عمیق‌تر از گذشته مواجه سازد. بحرانی که مسئولیت پیامدهای آن پیش از هرکس متوجه تصمیم‌گیرندگان منامه خواهد بود.

سرکوب مردم با پشت‌گرمی آمریکا و اسرائیل

آل خلیفه با دست‌های خودش دارد خودش را نابود می‌کند. حکومتی که نتوانسته رضایت بخش مهمی از مردم خود را جلب کند و هم‌زمان روابطش با همسایه مهمی همچون جمهوری اسلامی ایران را در وضعیتی پرتنش نگاه داشته است. اشتباه محاسباتی منامه آنجاست که گمان می‌کند نزدیکی بیشتر به واشنگتن و تل‌آویو، می‌تواند جای خالی مشروعیت داخلی را پر کند.

«نوبنیاد» از مواضع خطرناک وزیر امور خارجه در قبال دشمن گزارش می‌دهد

توهم صلح دو روزه

درحالی‌که اسناد و مواضع راهبردی آمریکا و اسرائیل از ضرورت آمادگی دائمی برای جنگ، تقدم تهاجم بر دفاع و دستیابی به صلح از مسیر قدرت نظامی حکایت دارد، عراقچی و بخشی مهمی از دستگاه سیاست خارجی ایران همچنان با خوش‌بینی به میانجیگری و مذاکره چشم دوخته است. این شکاف راهبردی، یادآور مواجهه چمبرلین با هیتلر است؛ جایی که اشتیاق به توافق، جای شناخت ماهیت توسعه‌طلبی طرف مقابل را گرفت.

محسن فرهمند
روزنامه‌نگار

سید عباس عراقچی، وزیر امور خارجه روز گذشته، در پایان نشست سازمان همکاری اقتصادی (اکو) در پاکستان اظهار داشت: «اعضای این سازمان از طرح پیشنهادی دو روزه جمهوری اسلامی ایران برای بازگشایی تنگه هرمز استقبال کرده و ابراز امیدواری کرده‌اند که این طرح به خاتمه کامل جنگ جاری در منطقه منجر شود.» عراقچی همچنین با چشم پوشی از نقش پاکستان در کنترل قیمت نفت با خط دهی به اخبار با ابراز رضایت از همکاری پاکستان گفت: «ما به پاکستان به‌عنوان یک دوست خوب اعتماد داریم؛ به‌عنوان کشوری که تمام تلاش خود را به کار می‌گیرد و از همکاری با آنها رضایت داریم.» وی افزود پاکستان در حال انجام کار خود است و موضوع بسیار پیچیده و دشوار است، اما تهران به برادران پاکستانی خود اعتماد دارد.

این اظهارات خوش بینانه و امیدوارانه به مذاکره و امتیازدهی برای توقف ماشین جنگی آمریکا و اسرائیل در شرایطی مطرح می‌شود که بررسی اسناد و مواضع راهبردی آمریکا و رژیم صهیونیستی، تصویر کاملاً متفاوتی از نگاه طرف مقابل به مناسبات بین‌المللی ارائه می‌دهد.

در همین زمینه، ژنرال تامیر هایمن، رئیس سابق سازمان اطلاعات نظامی ارتش رژیم صهیونیستی (آمان) و رئیس کنونی مؤسسه مطالعات امنیت ملی اسرائیل (INSS)، در مقاله مهمی با عنوان «ادراک جدید امنیت ملی: مفهوم‌سازی و پرسش‌هایی برای بحث»، به بررسی دکترین تحول‌یافته امنیتی اسرائیل پس از هفتم اکتبر ۲۰۲۳ پرداخته است. ادراک امنیتی جدید اسرائیل، اگرچه هرگز در قالب یک سند رسمی تصویب نشده، عملاً از هفتم اکتبر به بعد سیاست امنیتی این رژیم را هدایت کرده است. این مفهوم نانوشته، از طریق اقدامات و عملکرد نظامی اسرائیل آشکار شده و مبنای تصمیم‌گیری‌های راهبردی آن قرار گرفته است.

در این چارچوب، هایمن از جنگ به‌عنوان یک وضعیت بنیادی امنیت ملی سخن می‌گوید. از منظر این دکترین، جنگ را نمی‌توان با وضعیت صلح جایگزین کرد؛ صلح صرفاً وسیله‌ای برای تأمین امنیت است، نه هدفی مستقل.

ابتکار عمل تهاجمی به جای انتظار برای حمله

محور دیگر این دکترین، اولویت مطلق ابتکار عمل و تهاجم بر دفاع است. در این نگاه، حملات پیشگیرانه و غافلگیرانه ابزار اصلی پیروزی هستند و اگر اسرائیل نتواند در برابر حمله غافلگیرانه مقاومت کند یا هشدار قبلی قابل اتکایی به دست آورد، باید به سمت سیاست حملات پیش‌دستانه حرکت کند. مفهوم «دفاع رو به جلو» نیز مکمل همین راهبرد است. ایجاد مناطق حائل و دفاعی در جغرافیای پیرامونی، به‌گونه‌ای که جنگ در کوتاه‌ترین زمان ممکن به خاک دشمن منتقل شود، بخشی از معماری امنیتی جدید اسرائیل است. در واقع، دفاع در این دکترین نه نقطه مقابل تهاجم، بلکه مقدمه و زیرساخت حمله بعدی محسوب می‌شود.

این رویکرد با مفهوم «اسپارتی شدن» یا «ابر اسپارت» (Super-Sparta) نیز پیوند دارد؛ مفهومی که عمدتاً پس از اظهارات بنیامین نتانیاهو در سپتامبر ۲۰۲۵ برجسته شد. منظور از آن حرکت به سمت جامعه‌ای نظامی‌تر، آماده برای بسیج دائمی و پذیرای انزوای بین‌المللی است؛ جامعه‌ای که الگوی اسپارتی باستان، یعنی آمادگی مستمر برای جنگ را سرمشق قرار می‌دهد.

صلح آمریکایی با پشتوانه قدرت نظامی

در سوی دیگر، سند امنیت ملی آمریکا در نوامبر ۲۰۲۵ نیز همین منطق را با ادبیاتی متفاوت صورت‌بندی می‌کند. دولت دوم ترامپ «صلح از طریق قدرت» را یکی از اصول اصلی سیاست خارجی خود معرفی کرده است. در این سند تصریح می‌شود: «قدرت بهترین بازدارنده است» و کشورهایی که به‌اندازه کافی از تهدید منافع آمریکا بازداشته شوند، دست به اقدام نخواهند زد. این سند بر این تاکید دارد که ارتش آمریکا نیز باید قدرتمندترین، کشنده‌ترین و پیشرفته‌ترین نیروی نظامی جهان باشد تا بتواند جنگ‌ها را بازدارد و در صورت ضرورت، آنها را سریع و قاطعانه به پیروزی برساند. بازدارندگی هسته‌ای نیز در همین چارچوب تعریف می‌شوند.

ترامپ در مقدمه سند خود را رئیس جمهور صلح معرفی می‌کند، اما صلح مورد نظر او نه از مسیر توافق به هر قیمت، بلکه با اتکا به قدرت نظامی و دیپلماسی مبتنی بر برتری آمریکا تعریف می‌شود. او بارها تأکید کرده است: همچنین در مجمع عمومی سازمان ملل در سپتامبر ۲۰۲۶ تصریح کرد که صلح با حرف و نهادها حاصل نمی‌شود، بلکه قدرت آمریکا باید سریع، علنی و بدون عذرخواهی به کار گرفته شود. در این منطق، دیپلماسی محصول قدرت است.

تکرار خطای چمبرلین در تهران

مرور این اسناد و مواضع، یک شکاف نگران‌کننده را آشکار می‌کند. اسرائیل با وجود ضعف‌های ذاتی خود و آمریکا در شرایط افول هژمونی و محدودیت‌های قدرت جهانی، به سمت نظامی‌گری بیشتر، جنگ پیش‌دستانه و تقدم هدف بر ملاحظات اخلاقی حرکت می‌کنند؛ اما در سوی دیگر، دستگاه سیاست خارجی ایران همچنان گرفتار اشتیاق بی‌حد و حصر به مذاکره و امید به میانجیگری است.

این همان تقابل خطرناکی است که پیش‌تر نیز تجربه شده است. درحالی‌که روابط بین‌الملل در دوران گذار قدرت، عرصه رقابت‌های شدید، خشونت و منازعات پرهزینه است، برخی مسئولان ایرانی همچنان تصور می‌کنند می‌توان با امتیازدهی و توافق، اراده قدرت‌های توسعه‌طلب را مهار کرد.

این وضعیت خاطره مواجهه ساده‌لوحانه نویل چمبرلین با هیتلر و افتخار او به توافق مونیخ را زنده می‌کند؛ توافقی که قرار بود مانع جنگ شود، اما در نهایت نتوانست ماشین توسعه‌طلبی آلمان نازی را متوقف کند.

از این منظر، تغییر و عزل عباس عراقچی و تجدید نظر اساسی در رویکرد دولت پزشکیان به سیاست خارجی، ضرورتی راهبردی است. نمی‌توان در برابر طرفی که خود را برای جنگ دائمی، حمله پیش‌دستانه و تحمیل اراده نظامی آماده می‌کند، همچنان با منطق چمبرلین به دنبال کاغذ توافق و وعده صلح بود.

چمبرلین‌های تهران در رؤیای توافق

اظهارات عراقچی درباره استقبال اعضای اکو از طرح دو روزه ایران برای بازگشایی تنگه هرمز و ابراز رضایت از همکاری پاکستان، در کنار بررسی دکترین امنیتی جدید اسرائیل در مقاله تامیر هایمن و راهبرد «صلح از طریق قدرت» دولت ترامپ، یک تقابل معنادار را آشکار می‌کند؛ تقابل میان سیاستمدارانی که جنگ را واقعیت دائمی روابط بین‌الملل می‌دانند و کسانی که همچنان به مهار توسعه‌طلبی آمریکا و اسرائیل با مذاکره و امتیازدهی امید بسته‌اند.

یادداشت

از پیگیری ۴۰ ساله برای رون آراد تا بی خبری از اسرا

پدرام حسینی
روزنامه‌نگار

گزارش اخیر نیویورک تایمز درباره سرنوشت سردار علیرضا عسگری، فرمانده سابق سپاه و معاون پیشین وزیر دفاع، ابعاد تازه‌ای از پرونده رون آراد و عملیات طولانی مدت اسرائیل برای کشف سرنوشت خلبان مفقودشده خود آشکار کرده است. براساس این گزارش، موساد در سال ۲۰۰۷ سردار عسگری را در ترکیه ربود و پس از بازجویی و ناکامی در دستیابی به اطلاعاتی درباره آراد، او را به شهادت رساند. همچنین از رهایش سردار دیگری به نام عبدالله صابری در سال ۲۰۲۱ در دمشق با هدف مشابه خبر داده شده است.

البته فارغ از صحت و سقم این روایت، باید به آن با دیده تردید نگریست. حضور رونن برگمن و فرناز فصیحی به‌عنوان نویسندگان گزارش و سابقه تولید روایت‌های جهت‌دار و عملیات رسانه‌ای در پوشش گزارش تحقیقی، ضرورت راستی‌آزمایی ادعاها را دوچندان می‌کند. با این حال، حتی اگر جزئیات این روایت نیازمند بررسی باشد، یک نکته قابل تأمل است: اسرائیل برای پرونده یک خلبان مفقودشده، نه‌تنها چهار دهه پیگیری را کنار نگذاشته، بلکه حاضر شده برای دستیابی به اطلاعات، عملیات ربایش و بازجویی در کشورهای مختلف انجام دهد.

پرسش اصلی اینجاست اگر رژیم صهیونیستی پس از گذشت نزدیک به چهار دهه همچنان برای کشف سرنوشت رون آراد پرونده باز دارد، چرا باید سرنوشت ایرانیانی که در اسارت یا وضعیت نامعلوم قرار دارند، به حاشیه برود؟ پرونده احمد متوسلیان و همراهانش، که دهه‌هاست تعیین تکلیف نشده، تنها یکی از نمونه‌های این مطالبه ملی است. محمدرضا نوری نیز نزدیک به چهار سال است که در عراق اسیر است. در کنار این پرونده‌ها، موضوع سه خلبان ایرانی اسیر در قطر و چهار اسیر ایرانی در کویت نیز همچنان نیازمند پیگیری جدی، مستمر و پاسخ‌گوست.

اینها پرونده‌های تشریفاتی یا موضوعاتی برای مناسبت‌های خبری نیستند؛ مسئله حیثیت ملی و مسئولیت حاکمیت در قبال شهروندان و نیروهایی است که سرنوشتشان نامعلوم مانده است. نمی‌توان از حساسیت چهل‌ساله اسرائیل درباره یک خلبان سخن گفت، اما درباره سرنوشت اسیران ایرانی، مطالبه‌گری عمومی را به چند موضع‌گیری مقطعی محدود کرد.

از این مهم‌تر، مسئله انتقام و پیگیری حقوقی و اطلاعاتی ترورها و خرابکاری‌های اسرائیل در داخل ایران است. ترور فرماندهان و دانشمندان، نفوذ شبکه‌های جاسوسی و اقدامات خرابکارانه، نباید به پرونده‌هایی تبدیل شوند که پس از فروکش کردن فضای رسانه‌ای، از دستور کار خارج شوند. دشمنی که برای یک پرونده چهار دهه هزینه می‌کند، باید بداند هزینه تعرض به امنیت و جان ایرانیان نیز با گذشت زمان فراموش نخواهد شد.

وقتی یک طرف برای هیچ‌یک از اتباع و پرونده‌های امنیتی خود گذشت زمان را بهانه فراموشی نمی‌کند و طرف دیگر نباید اجازه دهد پرونده اسیران، مفقودان و شهدای ترور در پیچ‌وخم دیوان سالاری و ملاحظات سیاسی متوقف بماند. رون آراد برای اسرائیل یک پرونده چهل‌ساله است؛ اسیران و شهدای ما نیز نباید در حافظه مسئولان به پرونده‌های فراموش‌شده تبدیل شوند.

نوبنیاد

■ صاحب امتیاز: محسن منصوری
■ مدیرمسئول: حمیدرضا بیانی
■ تلفن: ۸۸۴۹۹۳۷۲-۰۲۱
■ کدپستی: ۱۵۹۸۹۷۵۷۱۵
■ آدرس: خ سپهبد قرنی خ شاداب پلاک ۲۲ واحد پنج
■ چاپخانه: صمیم

nobonyadonline nobonyadonline

nobonyadonline.ir

یادداشت

«سوسنگرد» فقط یک مناسبت در تقویم رسمی نیست

سعید مصباح
روزنامه‌نگار

امروز ۲۶ آبان، سالروز آزادسازی سوسنگرد است. شهری که نامش با یکی از مهم‌ترین و در عین حال کمتر روایت‌شده‌ترین حماسه‌های دفاع مقدس گره خورده است. ماجرای محاصره سوسنگرد، فرمان تاریخی امام خمینی (ره) برای آزادسازی شهر، نقش شهید چمران و ایستادگی رزمندگان ارتش و سپاه، به‌تنهایی ظرفیت تبدیل شدن به یک اثر سینمایی بزرگ را دارد. با این حال، بعید نیست بخش قابل توجهی از نسل جوان امروز حتی اطلاع دقیقی از آنچه در سوسنگرد گذشت نداشته باشند. و این به دلیل کوتاهی نهادهای فرهنگی و سینمایی ماست.

در جهان معاصر، سینما و تلویزیون یکی از مهم‌ترین ابزارهای بازتولید حافظه تاریخی و هویت ملی هستند. هالیوود سال‌هاست از دل داستان‌های تخیلی، شخصیت‌هایی می‌سازد که به نمادهای فرهنگی و حتی قهرمانان ملی آمریکا تبدیل می‌شوند. در شرق آسیا نیز سینما و انیمیشن با بهره‌گیری از افسانه‌ها، اسطوره‌ها و روایت‌های تاریخی، مفاهیمی چون ایثار، وفاداری، مقاومت و فداکاری را به نسل‌های جدید منتقل می‌کنند. آن‌ها به‌خوبی دریافته‌اند که برای ساختن حافظه جمعی، صرفاً نوشتن تاریخ کفایت نمی‌کند. قهرمان باید در قاب تصویر جان بگیرد و داستانش به تجربه‌ای مشترک برای مخاطبان تبدیل شود.

اما ما در این سوی ماجرا چه کرده‌ایم؟ کشوری که تاریخ معاصرش مملو از موقعیت‌های دراماتیک و شخصیت‌های کم‌نظیر است، چرا باید برای پیدا کردن سوژه‌های قهرمانانه دست به دامان داستان‌های تخیلی شود؟ سوسنگرد، خرمشهر، شکست حصر آبادان و ده‌ها واقعه دیگر، محصول تخیل نویسندگان نیستند. واقعیت‌هایی هستند که با خون و جان انسان‌های این سرزمین رقم خورده‌اند. با این وجود، هنوز نتوانسته‌ایم متناسب با عظمت این حوادث، آثار سینمایی و تلویزیونی ماندگاری خلق کنیم.

مشکل آنجاست که گاهی تصور می‌کنیم بزرگداشت یک حماسه با برگزاری مراسم سالانه، ساخت چند مستند مناسبتی و تکرار تصاویر آرشیوی محقق می‌شود. حال آنکه تاریخ تا زمانی که به روایت هنری تبدیل نشود، نمی‌تواند در حافظه عمومی یک جامعه حضوری زنده و مستمر داشته باشد. نمی‌توان از نسلی انتظار داشت با حماسه‌ای ارتباط برقرار کند که هیچ‌گاه فرصت تماشای آن را در قالب یک اثر داستانی جدی پیدا نکرده است.

سوسنگرد فقط یک شهر آزادشده یا یک مناسبت در تقویم رسمی نیست. یک داستان بزرگ ملی است که هنوز سینما و حتی ادبیات ایران نتوانسته حق مطلب را درباره آن ادا کند. مسلما ما در داشتن قهرمان و حماسه کمبودی نداریم. مسئله این است که هنوز قصه‌گویان بزرگی برای روایت آن‌ها تربیت نکرده‌ایم. هالیوود از تخیل، قهرمان می‌سازد و ما از واقعیت‌های تاریخی خود، حتی یک تصویر ماندگار هم نمی‌سازیم.

بررسی چهار نویسنده مطرح حوزه مقاومت که دوست ندارند شناخته شوند

برای من از اسلام و ایران بگو

به مناسبت هفته کتاب و کتاب‌خوانی، فرصتی ارزشمند فراهم شده تا نگاهی عمیق‌تر و دقیق‌تر به گنجینه‌های ادبیات داستانی ایران بیندازیم. در میان انبوه آثار منتشرشده، گاهی از چشمان مخاطبان و حتی منتقدان، نام‌های بزرگ و قلم‌های توانایی پنهان می‌ماند که ستون‌های اصلی ادبیات مقاومت و تاریخ معاصر ایران را شکل داده‌اند. این نویسندگان با دوری از هیاهوی رسانه‌ای و تمرکز بر اصالت روایت، آثاری خلق کرده‌اند که هرکدام سندی زنده از رنج‌ها، ایستادگی‌ها و هویت ملی و دینی ما هستند. معرفی چهار نویسنده برجسته و کمتر دیده شده در جریان اصلی ادبیات یعنی محمدحسن شهسواری، منصور انوری، حبیب احمدزاده و علی‌اصغر عزتی‌پاک، نه تنها ادای دینی به پیشکسوتان این عرصه است، بلکه دریچه‌ای به سوی درک عمیق‌تر از تاریخ پرفراز و نشیب سرزمینمان می‌گشاید. خواندن آثار این چهار نویسنده، سفری است به اعماق جان انسان‌هایی که در سخت‌ترین شرایط تاریخی، معنا و امید را جست‌وجو کردند و روایتی از مقاومت را در قالب کلمات جاودانه ساختند.

مسعود حنیفی
روزنامه‌نگار

محمدحسن شهسواری از چهره‌های سرشناس داستان‌نویسی نوین ایران است که پیوندی عمیق میان تاریخ، اسطوره و دین در آثارش برقرار می‌کند. قلم او در ترسیم فضاهای نمادین و شخصیت‌های چندلایه بی‌نظیر است. در همین راستا، رمان چندجلدی ایران‌شهر یکی از مهم‌ترین و مشهورترین آثار اوست که با زبانی فاخر و روایتی مستند، برشی از تاریخ اجتماعی و نظامی شهر خرمشهر را از روزهای نخست جنگ تحمیلی تا سقوط آن به تصویر می‌کشد. در این اثر، شهسواری با نگاهی آسیب‌شناسانه به تقابل سنت و مدرنیته و ایستادگی مردم می‌پردازد و چکیده‌ای از فهم خود از هنر، رمان و انسان ایرانی را ارائه می‌دهد. این رمان چندجلدی نشان‌دهنده تسلط این نویسنده بر فرم و محتوا در ادبیات مقاومت می‌باشد. منصور انوری دیگر قلم توانمند و عمیق‌نگر ادبیات ایران است که آثارش سرشار از دغدغه‌های تاریخی و اجتماعی است. او در خلق فضاهای سنگین و روایت‌های تأمل‌برانگیز مهارتی خاص دارد. رمان دوازده جلدی جاده جنگ از شاخص‌ترین آثار اوست که به عنوان طولانی‌ترین رمان ایرانی شناخته می‌شود و جوایز ادبی معتبری مانند جایزه جلال آل‌احمد و کتاب سال را کسب کرده است. این رمان روایت‌کننده بخشی از تاریخ ایران از شهریورماه سال ۱۳۲۰ به بعد است و تحولات نیم قرن از حیات کشور را با دقتی تاریخی واکاوی می‌کند.

جالب آنکه سریال تلویزیونی در چشم باد نیز با الهام از همین رمان ساخته شده است. شخصیت‌های داستان‌های انوری اغلب در تقلاهای درونی و بیرونی گرفتارند و نویسنده با ظرافتی روان‌شناختی، لایه‌های پنهان روح انسان را در بستر تحولات اجتماعی بررسی می‌کند. حبیب احمدزاده را باید از معدود نویسندگانی دانست که زبان و فرم روایی خود را کاملاً با مقتضیات ادبیات دفاع مقدس بومی‌سازی کرده است. او از کلیشه‌های رایج فاصله می‌گیرد و جنگ و مقاومت را از دریچه نگاه انسان‌های عادی اما استوار روایت می‌کند. مجموعه داستان‌های شهر جنگی اثر درخشان اوست که شامل چندین داستان کوتاه با موضوع دفاع مقدس است و مبنای ساخت چندین فیلم سینمایی نظیر «شب واقعه» نیز قرار گرفته است.

این کتاب با زبانی ساده اما به‌شدت عاطفی و تأثیرگذار، عمق فاجعه جنگ و عظمت صبر را به نمایش می‌گذارد. احمدزاده در این مجموعه با بهره‌گیری از شگردهای روایی متنوع، از جمله روایت دوم شخص، فضایی صمیمی و در عین حال تکان‌دهنده از شهر جنگی خلق می‌کند که خواننده را مستقیماً در میان حوادث قرار می‌دهد. علی‌اصغر عزتی‌پاک از نویسندگانی است که با قلمی متین و پژوهش‌محور به سراغ تاریخ معاصر و ادبیات داستانی رفته است. او موسس مدرسه رمان و مدیر دفتر داستان شهرستان ادب است و آثارش ترکیبی از واقعیت‌های مستند و تخیل هنرمندانه است. رمان‌های باغ کیانوش، آواز بلند و تشریف از مهم‌ترین آثار او هستند. در باغ کیانوش، او روایتی از اختلافاتی را ارائه می‌دهد که در نهایت به اتحاد می‌رسد و در تشریف، برگی سه روزه از زندگی شخصی را در دوران تحصیل در دانشسرا به تصویر می‌کشد.

عزتی‌پاک با دقت نظری تاریخی و اجتماعی، مقاومت را نه فقط در میدان نبرد، بلکه در عرصه فرهنگ و حفظ هویت ملی و دینی به تصویر می‌کشد و شخصیت‌هایی می‌سازد که در برابر ناملایمات روزگار ایستادگی می‌کنند. بازخوانی آثار این چهار نویسنده بزرگ در هفته کتاب، یادآوری می‌کند که ادبیات متعهد و ارزشی ایران، ریشه‌هایی عمیق در خاک این سرزمین دارد. برای شناخت هویت و تاریخ مقاومت خود، باید به چشمه‌های زلال و اصیل این نویسندگان بازگردیم و اجازه دهیم کلماتشان بار دیگر در ذهن و جان ما طنین‌انداز شود.

یادداشت

ساخت فیلم برای صندلی‌های خالی فضیلت نیست

علی نقدی
روزنامه‌نگار

جدیدترین ساخته سینمایی حمید نعمت‌الله در حالی اولین ماه اکران خود را پشت سر گذاشته که آمار فروش و تعداد سالن‌های آن خبر از یک شکست تجاری می‌دهد. فیلم بت پس از سی و دو روز نمایش، با سی و هشت هزار مخاطب و فروش پنج میلیارد و چهارصد میلیون تومان، ضعیف‌ترین آمار کارنامه این کارگردان را ثبت کرده است.

کاهش تعداد سالن‌ها و سانس‌ها از بیست و دو سالن به هشت سالن در عرض چند روز، نشان‌دهنده ریزش شدید مخاطب و بی‌میلی سینماداران به ادامه اکران این اثر است. این افت شدید و تأسف‌بار در گیشه، تنها یک اتفاق تصادفی یا نتیجه رقابت با فیلم‌های جدید نیست. ریشه این ناکامی را باید در گسست عمیق میان فیلم و بدنه اجتماع جست‌وجو کرد.

وقتی یک اثر سینمایی از دغدغه‌های واقعی مردم فاصله می‌گیرد و در فضایی انتزاعی و هپروتی غرق می‌شود، طبیعتاً نمی‌تواند انتظار همراهی مخاطب را داشته باشد. سینمای ایران همواره زمانی به اوج موفقیت رسیده که توانسته است آینه‌ای تمام‌قد از رنج‌ها، شادی‌ها و دغدغه‌های روزمره جامعه باشد. هنر سینما برای ارتباط برقرار کردن با توده مردم خلق شده است، نه برای نمایش در سالن‌های خالی و خیره شدن به صندلی‌های بی‌مخاطب. ساختن فیلمی که در هاله‌ای از ابهام فرو رفته و هیچ پیوند عاطفی یا فکری با زندگی واقعی مخاطب ندارد، هنر نیست.

کارگردان بزرگی مانند حمید نعمت‌الله که پیش‌تر ثابت کرده است نبض جامعه را در دست دارد، این بار با اثری قدم به میدان گذاشته که انگار از همان ابتدا مخاطب عام را نادیده گرفته است. در نهایت باید پذیرفت مخاطب امروز سینما هوشمند است و برای تماشای آثاری که هیچ نسبتی با زیست جهان او ندارند، بلیت نمی‌خرد. اکران فیلمی که در همان هفته‌های اول با چنین استقبالی سرد و ریزش سالن‌ها مواجه می‌شود، هشداری جدی برای سینماگران است. فراموش نکنیم سینمای واقعی در میان مردم جریان دارد و ساختن اثر برای صندلی‌های خالی، نه تنها هنر نیست، بلکه دوری از رسالت اصلی هنر هفتم است.

«آبنبات زعفرانی» به کتاب‌فروشی‌ها رسید

کتاب «آبنبات زعفرانی» تازه‌ترین اثر مهرداد صدقی و ششمین و آخرین جلد از مجموعه داستانی «آبنبات‌ها» منتشر شد. این کتاب ماجراهای محسن را در مسیر ازدواج و مواجهه با دشواری‌ها و مصائب آغاز زندگی مشترک روایت می‌کند.

«آبنبات زعفرانی» فضایی صمیمی و خانوادگی دارد و با روایت جزئیات یک مراسم عروسی ایرانی، مخاطب را به حال‌وهوای آشنای جشن‌های خانوادگی می‌برد؛ فضایی که خواننده می‌تواند خود را در میان مهمانان عروسی یکی از نزدیکانش تصور کند. در این جلد نیز شخصیت‌های آشنای مجموعه حضور دارند و مخاطبان فرصت پیدا می‌کنند سرانجام ماجراهای محسن را در جشن ازدواج او دنبال کنند.

این مجموعه پیش از این با عناوین «آبنبات هل‌دار»، «آبنبات پسته‌ای»، «آبنبات دارچینی»، «آبنبات نارگیلی» و «آبنبات لیموبی» منتشر شده بود. انتخاب نام آبنبات و طعم‌های مختلف آن نیز به سوغات شناخته‌شده بجنورد اشاره دارد و پیوندی میان فضای داستانی مجموعه و هویت بومی زادگاه نویسنده برقرار می‌کند.